

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W SIERADZU**

z dnia 2014 r.

w sprawie przyjęcia „Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Sieradz na lata 2014-2018”

Na podstawie art. 7 ust.1 pkt. 9 i art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 594, poz. 645 i poz.1318; z 2014 r. poz. 379 i poz.1072) w związku z art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Sieradz na lata 2014–2018”, zaopiniowany pozytywnie przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Sieradza.

§ 3. 1. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego.

2. Uchwała podlega podaniu do publicznej wiadomości poprzez rozplakatowanie na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Sieradza, a także poprzez zamieszczenie jej treści na stronie internetowej Urzędu Miasta Sieradza.

Przewodniczący Rady Miejskiej
w Sieradzu

Mirosław Antoni Owczarek

Załącznik do Uchwały Nr
Rady Miejskiej w Sieradzu
z dnia.....2014 r.

**PROGRAM OPIEKI
NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA
SIERADZ
NA LATA 2014 – 2018**

Opracował:

Piotr Najmajer

sierpień 2014

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	4
1.1. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	5
1.2. Cel opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	5
2. Uwarunkowania formalno-prawne, instytucjonalne i programowe funkcjonowania ochrony zabytków w Sieradzu	6
2.1. Ustawy regulujące problematykę ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	6
2.2. Strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków	16
2.3. Problematyka ochrony zabytków w systemie zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju	18
2.3.1. Relacje gminnego „Programu opieki nad zabytkami” ze strategią rozwoju województwa łódzkiego	18
2.3.2. Najistotniejsze dla gminnego „Programu opieki nad zabytkami” ustalenia „Programu opieki nad zabytkami” województwa łódzkiego na lata 2012-2015	20
2.4. Wewnętrzne uwarunkowania prawne i programowe ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego miasta Sieradz	24
2.4.1. Uwarunkowania wewnętrzne wynikające ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Sieradz”	24
2.4.2. Uwarunkowania wewnętrzne wynikające ze Strategii rozwoju miasta Sieradz	35
3. Dziedzictwo kulturowe miasta Sieradz	39
3.1. Rys historyczny	39
3.2. Zasoby dziedzictwa kulturowego miasta Sieradz	42
3.2.1. Zabytki nieruchome z terenu miasta Sieradz wpisane do rejestru zabytków województwa łódzkiego	42
3.2.2. Zabytki nieruchome włączone do Gminnej Ewidencji Zabytków	44
3.2.3. Zabytki archeologiczne	44
4. Analiza strategiczna SWOT	49
5. Cele i działania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego na lata 2014-2018 dla miasta Sieradz	51

5.1. Priorytety i cele strategiczne	51
5.2. Tabela – Cele i działania ustalane w „Programie opieki nad zabytkami dla miasta Sieradz na lata 2014-2018 (wraz z terminarzem)	52
5.3. Finansowanie realizacji „Programu opieki nad zabytkami”	56
5.4. Monitoring realizacji gminnego „Programu opieki nad zabytkami”	57
5.5. Instrumentarium gminnego „Programu opieki nad zabytkami”	57
5.5.1. Instrumenty prawne	57
5.5.2. Instrumenty koordynacji	57
5.5.3. Instrumenty finansowe	58
5.5.4. Instrumenty społeczne	58
5.5.5. Instrumenty kontrolne	58

6. WSTĘP

Sieradz leży nad rzeką Wartą, w Kotlinie Sieradzkiej. Jest miastem powiatowym w województwie łódzkim. Przez miasto przebiegają drogi krajowe: nr 12,14 i 83 oraz linia kolejowa nr 14. Powierzchnia Sieradza wynosi 51,22 km², zamieszkuje go około 43 tysiące osób.

Sieradz w czasach Królestwa Polskiego i I Rzeczypospolitej był stolicą księstwa, ziemi, a później województwa. Prawa miejskie uzyskał w połowie XIII w., co było jedną z wcześniejszych lokacji w Polsce. Bogate dziedzictwo historyczne Sieradza znalazło odbicie w pomnikach architektury i układzie przestrzennym miasta. Sieradzkie Stare Miasto jest wartościowym przykładem organicznego rozwoju struktur miejskich od średniowiecza po czasy współczesne.

Zachowanie najcenniejszych elementów krajobrazu przyrodniczego i kulturowego, dbałość o oryginalną substancję zabytkową oraz ukierunkowanie rozwoju przestrzennego miasta zgodne z zasadą dobrej kontynuacji utrwalają ugruntowaną w historii tożsamość miejsca, a także mogą się przyczynić do wzrostu atrakcyjności turystycznej Sieradza.

Niniejszy „Program opieki nad zabytkami” dla miasta Sieradza ma ułatwić planowe i metodyczne działania władz gminnych na rzecz środowiska kulturowego gminy w latach 2014-2018. Pierwsze rozdziały „Programu...” dotyczą kontekstu prawnego związanego z ochroną zabytków, w tym także ustaleń prawa lokalnego odnoszącego się bezpośrednio do tej dziedziny. Następnie opisany jest w skrócie stan dziedzictwa kulturowego miasta. Na podstawie analizy tych danych konstruowany jest harmonogram działań, których realizacja będzie kolejnym krokiem do poprawy stanu środowiska kulturowego.

1.1. PODSTAWA PRAWNAGMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

I. Rozstrzygnięcia ustawowe:

- a) Art. 7, ust. 1, pkt. 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. 1990 Nr 16 poz. 95, z późn. zm., t.j. – Dz. U. 2013 nr 0 poz. 594), który mówi, że:

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,

- b) Art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

(Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 238, poz. 2390, z 2006 r. Nr 50, poz. 362, Nr 126, poz. 875, z 2007 r. Nr 192, poz. 1394, z 2009 r. Nr 31, poz. 206, Nr 97, poz. 804, z 2010 r. Nr 75, poz. 474, Nr 130, poz. 871.).

W artykule tym znajdujemy:

Ust. 1: *Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.*

Ust. 3: *Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.*

Ust. 4: *Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.*

Ust. 5: *Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.*

1.2. CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminny programu opieki nad zabytkami służy poprawie stanu zachowania środowiska kulturowego. Ustala się w nim rozwiązania organizacyjne i finansowe, jak również edukacyjne i wychowawcze, które mają doprowadzić do osiągnięcia tego celu.

Zgodnie z art. 85 ust. 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 163 poz. 1568): *W krajowym programie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określa się, w szczególności cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań, a także harmonogram ich realizacji.*

Ustawa precyzuje cele sporządzania programów opieki nad zabytkami w **art. 87:**

7. *Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.*

8. *Programy, o których mowa w ust. 1, mają na celu, w szczególności:*

- 1) *włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;*
- 2) *uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;*
- 3) *zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;*
- 4) *wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;*
- 5) *podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;*
- 6) *określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;*
- 7) *podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.*

9. UWARUNKOWANIA FORMALNO-PRAWNE, INSTYTUCJONALNE I PROGRAMOWE FUNKCJONOWANIA OCHRONY ZABYTEKÓW W GMINIE SIERADZ

2.1. Ustawy regulujące problematykę ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

- 1) ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 238, poz. 2390, z 2006 r. Nr 50, poz. 362, Nr 126, poz. 875, z 2007 r. Nr 192, poz. 1394, z 2009 r. Nr 31, poz. 206, Nr 97, poz. 804, z 2010 r. Nr 75, poz. 474, Nr 130, poz. 871.),
- 2) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku – prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2003 r. Nr 62 poz. 627 z późn. zm., t.j. – Dz. U. 2013 nr 0 poz. 1232),
- 3) ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. 2004 nr 92 poz. 880 z późn. zm., t.j. – Dz. U. 2013 nr 0 poz. 627),
- 4) ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. 1997 nr 115 poz. 741 z późn. zm., t.j. – Dz. U. 2010 nr 102 poz. 651),
- 5) ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2003 Nr 80 poz. 717 z późn. zm., t.j. – Dz. U. 2012 nr 0 poz. 647),
- 6) ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku – prawo budowlane (Dz. U. 1994 nr 89 poz. 414 z późn. zm., t.j. – Dz. U. 2013 nr 0 poz. 1409),
- 7) ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. 1991 nr 114 poz. 493 z późn. zm., t.j. - Dz. U. 2012 poz. 406),
- 8) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. nr 96, poz. 873 z późn. zm., t.j. – Dz. U. 2010 nr 234 poz. 1536).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach określone zostały w ustawach:

- 9) Ustawa z dnia 21 listopada 1996 roku o muzeach (Dz. U. z 1997 roku, Nr 5, poz. 24 z późn. zm., t.j. – Dz. U. 2012 nr 0 poz. 987),

10) Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. 1997 nr 85 poz. 539 z późn. zm., t.j. – Dz.U. 2012 nr 0 poz. 642).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

11) ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. 1983 nr 38 poz. 173 z późn. zm., t.j. – Dz.U. 2011 nr 123 poz. 698).

W myśl art. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem jest:

nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zgodnie z art. 4 niniejszej ustawy:

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 2) *zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;*
- 3) *zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;*
- 4) *udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;*
- 5) *przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;*
- 6) *kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;*
- 7) *uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.*

Natomiast w art. 6 stwierdza się, że:

10. ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1) *zabytki nieruchome będące w szczególności:*

- a) *krajobrazami kulturowymi,*
- b) *układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,*
- c) *działami architektury i budownictwa,*
- d) *działami budownictwa obronnego,*
- e) *obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,*
- f) *cmentarzami,*
- g) *parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,*
- h) *miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.*

2) *zabytki ruchome będące w szczególności:*

- a) *dzielami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,*
- b) *kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,*
- c) *numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,*
- d) *wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,*
- e) *materiałami bibliotecznymi, których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach,*
- f) *instrumentami muzycznymi,*
- g) *wytworami sztuki ludowej i rękodziela oraz innymi obiektami etnograficznymi,*
- h) *przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,*

3) zabytki archeologiczne będące w szczególności:

- a) *pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,*
- b) *cmentarzyskami,*
- c) *kurhanami*
- d) *reliktami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.*

11. *Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.*

Formy ochrony zabytków określa art. 7:

- 1) *wpis do rejestru zabytków,*
- 2) *uznanie za pomnik historii,*
- 3) *utworzenie parku kulturowego,*
- 4) *ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.*

Na mocy art. 16:

Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

Uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia, o których mowa w art. 17 ust. 1.

Wójt (burmistrz, prezydent miasta), w uzgodnieniu w wojewódzkim konserwatorze zabytków, sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez radę gminy.

W celu realizacji zadań związanych z ochroną parku kulturowego rada gminy może utworzyć jednostkę organizacyjną do zarządzania parkiem.

Park kulturowy przekraczający granice gminy może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin (związku gmin), na terenie których ten park ma być urządzony.

Dla obszarów, na których utworzono park kulturowy, sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Art.1. *1. Na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:*

- 1) prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;*
- 2) zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;*
- 3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;*
- 4) składowania lub magazynowania odpadów.*

2. W razie ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości na skutek ustanowienia zakazów i ograniczeń, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 131-134 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2003 r. Nr 62 poz. 627 z późn. zm., t.j. – Dz. U. 2013 nr 0 poz. 1232).

Art.2. :

1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

2. W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust.1, w szczególności:

- 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,*
- 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków,*
- 3) zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu,*
- 4) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniając opiekę nad zabytkami.*

Art.3. :

1. *W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:*

- 1) *zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia,*
- 2) *innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,*
- 3) *parków kulturowych.*

2. *W decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:*

- 1) *zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;*
- 2) *innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.*

3. *W przypadku, gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.*

4. *W studium i planie, o których mowa w ust.1, ustala się w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.*

Art.4. :

Projekty zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Art.5. :

Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Art.6. :

1. *Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.*

2. *Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.*

3. *Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego nie wpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.*

4. *Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.*

5. *W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:*

- 1) *zabytki nieruchome wpisane do rejestru;*
- 2) *inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;*

3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

6. Właściwy dyrektor urzędu morskigo prowadzi ewidencję zabytków znajdujących się na polskich obszarach morskich w formie zbioru kart ewidencyjnych.

Art.7. :

1. W zakresie sprawowania opieki nad zabytkami osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego finansuje prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tym zabytku.

2. Sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny, określony w ust. 1, posiada jednostka samorządu terytorialnego, jest zadaniem własnym tej jednostki.

Art.8. :

Na zasadach i w trybie określonych odrębnymi przepisami, prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach będących w posiadaniu jednostek organizacyjnych, zaliczanych do sektora finansów publicznych, są finansowane ze środków finansowych przyznanych odpowiednio przez dysponentów części budżetowych bądź jednostki samorządu terytorialnego, którym podlegają te jednostki.

Art.9. :

Osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna, będąca właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie, może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku.

Art.10. :

Dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez:

- 1) ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków finansowych z części budżetu państwa "Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego";
- 2) wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Art.11. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub wojewódzki konserwator zabytków może udzielić dotacji osobom bądź jednostkom, o których mowa w art. 73, na podstawie umowy zawartej z tymi osobami lub jednostkami.

Art.12. :

1. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie:

- 1) *nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, ustalonych na podstawie kosztorysu zatwierdzonego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, które zostaną przeprowadzone w roku złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji lub w roku następującym po roku złożenia tego wniosku;*
- 2) *nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, które zostały przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji.*

2. Wniosek o udzielenie dotacji, o której mowa w ust. 1 pkt 2, wnioskodawca może złożyć po przeprowadzeniu wszystkich prac lub robót przy zabytku wpisanym do rejestru, określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Art.13. :

Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować nakłady konieczne na:

- 1) *sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;*
- 2) *przeprowadzenie badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych;*
- 3) *wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;*
- 4) *opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;*
- 5) *wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;*
- 6) *sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;*
- 7) *zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;*
- 8) *stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;*
- 9) *odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;*
- 10) *odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50 % oryginalnej substancji tej przynależności;*
- 11) *odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;*
- 12) *modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;*
- 13) *wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;*
- 14) *uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych;*
- 15) *działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;*

16) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7-15;

17) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Art.14. :

1. Dotacja może być udzielona w wysokości do 50 % nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.

2. Jeżeli zabytek, o którym mowa w ust. 1, posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być udzielona w wysokości do 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

3. W przypadku, jeżeli stan zachowania zabytku, o którym mowa w ust. 1, wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, dotacja może być również udzielona do wysokości 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

4. Łączna wysokość dotacji udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego i wojewódzkiego konserwatora zabytków nie może przekraczać wysokości dofinansowania określonej w ust. 1-3.

Art.15. :

Dochodzenie przez organy, o których mowa w art. 74, należności wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych z tytułu niewykorzystania lub wykorzystania niezgodnego z przeznaczeniem udzielonej dotacji następuje w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Art.16. :

1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru oraz sposób prowadzenia dokumentacji w tym zakresie.

2. W rozporządzeniu, w szczególności, należy określić tryb postępowania z wnioskami o udzielenie dotacji celowej oraz sposób jej rozliczania, a zwłaszcza rodzaj dokumentów niezbędnych do rozpatrzenia wniosku i rozliczenia dotacji oraz wskazać, jakie postanowienia powinna zawierać umowa o udzielenie dotacji, a także sposób gromadzenia informacji o udzielonych dotacjach.

Art.17. :

1. W trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący gminy lub powiatu, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

2. Dotacja, w zakresie określonym w art. 77, może być udzielona w wysokości do 100 % nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.

Art.18. :

1. Łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy lub powiatu nie może przekraczać wysokości 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

2. Dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru jest zadaniem z zakresu administracji publicznej.

3. W celu zapewnienia realizacji postanowień określonych w ust. 1 organy uprawnione do udzielania dotacji prowadzą wykazy udzielonych dotacji oraz informują się wzajemnie o udzielonych dotacjach.

Art.19. :

Na zasadach określonych w przepisach o Komitecie Badań Naukowych, Przewodniczący Komitetu Badań Naukowych może przyznać środki finansowe na badania konserwatorskie, architektoniczne, archeologiczne lub inne badania naukowe związane z prowadzeniem prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach.

Art.20. Organami ochrony zabytków są:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- 2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

W art. 91 ust. 4 sprecyzowane są zadania, które wykonywać będzie wojewódzki konserwator 97 zabytków. Są to w szczególności:

- 3) realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- 4) sporządzanie, w ramach przyznanych środków budżetowych, planów finansowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- 5) prowadzenie rejestru o wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz gromadzenie dokumentacji w tym zakresie,
- 6) wydawanie, zgodnie z właściwością, decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych,
- 7) sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych,
- 8) organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opieki
- 9) nad zabytkami,
- 10) opracowywanie wojewódzkich planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz koordynacja działań przy realizacji tych planów,
- 11) upowszechnianie wiedzy o zabytkach,
- 12) współpraca z innymi organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków.

Nowelizacja ustawy o ochronie zabytków - Ustawa z 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r., nr 75, poz. 474)

Od 5 czerwca 2010 r. rozszerzony został zakres form ochrony zabytków. Ustawa o ochronie zabytków z 23 lipca 2003 r. określała następujące kategorie ochrony zabytków: wpis do rejestru zabytków, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego oraz ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Ustawa z 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r., nr 75, poz. 474) wprowadza ochronę zabytków poprzez zapisy w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej oraz decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej. Intencją ustawodawcy było usunięcie luki prawnej w sytuacji, gdy określony obszar nie posiadał obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego, a obiekty zabytkowe na tym terenie nie były chronione w inny sposób. Nowelizacja wyeliminuje sytuacje, w których podejmowano decyzje dotyczące obiektów zabytkowych, nie uwzględniając opinii konserwatorów wojewódzkich.

Nowelizacja ustawy o ochronie zabytków przewiduje także, że w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej oraz decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej musi być uwzględniona ochrona zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (wraz z ich otoczeniem) oraz zabytków włączonych do gminnej ewidencji zabytków. Zmienia to charakter gminnej ewidencji zabytków, która staje się dokumentem wiążącym prawnie.

Ustawa zmienia także przepisy prawa budowlanego (art. 39 ust. 3), stwierdzając, że w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów ujętych w gminnej ewidencji zabytków (a nie tylko wpisanych do rejestru zabytków), pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Nowelizacja z 18 marca ustala termin sporządzenia przez gminy gminnych ewidencji zabytków na 2 i pół roku od wejścia w życie ustawy.

Ustawa wprowadza także zmiany w zakresie zasad wywozu zabytków za granicę.

2.2. STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W SFERZE OCHRONY ZABYTEKÓW

Ważnym elementem planowania strategicznego jest określanie zadań i konstruowanie priorytetów do realizacji celów krótko- i długofalowych. Politykę państwa w sferze kultury wyznacza **Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013**, zawierająca analizę prawną, ekonomiczną, instytucjonalną i organizacyjną w dziedzinie kultury. Na podstawie **Narodowej Strategii** Ministerstwo Kultury opracowało **Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego na lata 2004 – 2013”**. Program określa cele państwa w zakresie ochrony zabytków:

- przygotowanie skutecznego systemu prawno-finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami;
- podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego;
- poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej;

- ograniczenia uznaniowości konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za niezgodne z prawem postępowanie.

Cel strategiczny programu: intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie poprawa stanu zabytków nieruchomych.

Cele częściowe:

- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego,
- rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego,
- tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej,
- zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem zagranicę.

Podprogramy, priorytety i działania Narodowego Programu Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego”.

PRIORYTET 1

Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe.

Działania realizowane w ramach tego priorytetu mają na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.

Działanie 1.1.

Budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno-finansowych w sferze ochrony zabytków.

Głównym celem działania jest dostosowanie sfery ochrony zabytków do rzeczywistości gospodarczej.

Celami częściowymi są:

- 13) Poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków.
- 14) Wzmocnienie roli ośrodków dokumentacji zabytków.
- 15) Zrównoważone „urynkowanie zabytków”.
- 16) Wykształcenie zachęt dla przedsiębiorców i osób fizycznych do inwestowania w zabytki.

Działanie 1.2.

Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne.

Działanie to objęło dwa projekty:

17) Program „Polskie regiony w europejskiej przestrzeni kulturowej”.

18) Program: „Promesa Ministra Kultury”.

PRIORYTET 2

Edukacja i administracja na rzecz dziedzictwa kulturowego.

Działanie 2.1.

Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego

Działanie będzie realizowane poprzez:

19) podnoszenie wykształcenia kadr zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego;

20) podnoszenie zainteresowania społeczeństwa problematyką ochrony zabytków;

21) powołanie zespołu naukowego zajmującego się badaniami naukowymi w sferze wpływu zachowania i rewaloryzacji dziedzictwa kulturowego na rozwój społeczno-ekonomiczny regionów;

22) promowanie zachowania dziedzictwa kulturowego wsi poprzez aktywizację społeczności wiejskich (realizacja programu „Ochrona ginących zawodów”).

Działanie 2.2.

Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wwozem, wywozem i przewozem przez granice.

Działanie będzie realizowane poprzez wdrożenie programu „Absent Patrymonium”. Program przewiduje budowę sieci informacji wirtualnej o zabytkach wywożonych i zaginionych.

2.3. PROBLEMATYKA OCHRONY ZABYTKÓW W SYSTEMIE ZADAŃ STRATEGICZNYCH, WYNIKAJĄCYCH Z KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU

2.3.1. RELACJE GMINNEGO „PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI” ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO - WYCIĄG

OBSZAR PRIORYTETOWY: TOŻSAMOŚĆ REGIONALNA

Cel strategiczny :

Umocnienie identyfikacji mieszkańców z województwem.

Jedną z podstawowych przesłanek dla kształtowania regionalnej tożsamości społeczeństwa jest oryginalność jego kultury, która odróżnia województwo od pozostałych regionów i czyni go regionem kulturowym. W województwie istnieją głębokie tradycje i odrębności kulturowe niektórych podregionów (sieradzkiego,

łęczyckiego, łowickiego, rawskiego i opoczyńskiego) i lokalnych obszarów (np. Spycimierz, Gidle, Grabów Łęczycki, Lipce Reymontowskie, Parzno, Studzianna Poświętne), które stanowią podstawę tożsamości terytorialnej ich mieszkańców. Poszczególne subregionalne kultury mają charakter autonomiczny, ale swoimi tradycjami nawiązują do dziedzictwa kulturowego sąsiadujących regionem łódzkim historycznych dzielnic Polski, przede wszystkim Mazowsza i Wielkopolski. Istotnym elementem są również liczne placówki kultury wyższego rzędu, takie jak teatry, filharmonia, muzea. Znaczący wpływ w organizowaniu oraz propagowaniu życia kultur Inego województwa odgrywa działalność wyższych szkół artystycznych. Placówki te posiadają rangę ponadregionalną.

W województwie łódzkim zasoby dóbr kultury dziedzictwa przemysłowego, które osiągnęły międzynarodową skalę, obejmują 581 obiektów, z których 117 znajduje się w rejestrze zabytków. Występują liczne regiony etnograficzne, zwane często „małymi ojczyznami”. Należy dążyć do rozwijania „nowej” świadomości regionalnej mieszkańców województwa łódzkiego na podstawie istniejących już wartości kulturowych obszarów wchodzących w jego skład. Rozwijanie tej świadomości jest celem realizowanym poprzez budowanie wspólnoty kulturowej, utrwalanie wspólnych norm, zwyczajów, aktywizację i integrację społeczności lokalnych. Działania te powinny prowadzić do tworzenia jedności kulturowej regionu łódzkiego w całej różnorodności i złożoności jego kultur lokalnych i subregionalnych.

Kształtowanie świadomości terytorialnej społeczności odbywa się także poprzez edukację o charakterze regionalnym. Dotyczy to przede wszystkim dzieci i młodzieży, ale pewne formy tej edukacji odnosić się mogą również do osób dorosłych. Poprzez wzrost wiedzy o własnym regionie, jego przeszłości i współczesnych funkcjach, zmianie powinny ulec poglądy mieszkańców na temat sensu i potrzeby istnienia województwa oraz wzmocnić powinno się poczucie więzi i solidarności z innymi współmieszkańcami. Zwiększy to motywację mieszkańców do działania na rzecz regionu, w imię dobrze pojętych interesów własnych i wspólnych.

Cele szczegółowe :

- Wspieranie oraz inicjowanie działań na rzecz przywracania, ochrony i kultywowania historycznych wartości regionu,
- Kształtowanie i wzmacnianie kulturotwórczej funkcji metropolii łódzkiej oraz ośrodków tożsamości regionalnej (Sieradz, Łęczyca, Łowicz, Opoczno, Rawa Mazowiecka).
- Rozwój i promocja kultury i turystyki w regionie,
- Pobudzanie, kształtowanie i wzmacnianie kulturotwórczej funkcji ośrodków osadniczych,

Główne działania :

- Opracowanie zasad i programów ochrony środowiska kulturowego,
- Rewaloryzacja historycznych układów urbanistycznych oraz obiektów zabytkowych wraz z ich otoczeniem i ochroną ekspozycji w tym zagospodarowanie obiektów związanych z historią regionu na cele kulturalne,
- Wspieranie działalności instytucji pełniących funkcje kulturotwórcze,
- Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w regionie,
- Wsparcie inwestycyjne infrastruktury kultury,

- Wspieranie oraz inicjowanie działań w zakresie kreowania produktów regionalnych,
- Wspieranie rozwoju różnorodnych przejawów życia kulturalnego oraz organizacji i ruchów regionalistycznych promujących tożsamość kulturową regionu,
- Wsparcie działalności instytucji nauki i kultury pełniących funkcje kulturotwórcze i edukacyjne metropolii oraz ośrodków regionalnych na rzecz całego regionu oraz promowanie powiązań międzyregionalnych i międzynarodowych.

2.3.2. NAJISTOTNIEJSZE DLA GMINNEGO „PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI” USTALENIA „PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO NA LATA 2012-2015” – WYCIĄG

Program wskazuje **trzy cele operacyjne i siedem działań**, które zgodnie z zasadą planowania zintegrowanego wpisują się w Strategię Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020 oraz Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego.

Cel operacyjny I

Regionalny system zarządzania dziedzictwem kulturowym

Działanie 1

Stworzenie mechanizmu współpracy w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym

Działanie 2

Cyfryzacja zasobów ewidencyjnych dziedzictwa kulturowego w regionie łódzkim

Cel operacyjny II

Atrakcyjność krajobrazu kulturowego

Działanie 3

Rewitalizacja układów przestrzennych miast i wsi

Realizacja kompleksowych rewitalizacji zabytkowych centrów miast, przestrzeni publicznych i zabytkowych zespołów zabudowy, przeprowadzana w oparciu o studia historyczne w ośrodkach

miejskich i wiejskich, w tym m.in. w:

- 1 ośrodku o randze europejskiej : Łódź;
- 6 ośrodkach o randze krajowej : Nowosolna, Łowicz, Łęczyca, **Sieradz**, Wieluń, Piotrków Trybunalski;

Działanie 4

Poprawa stanu obiektów i obszarów zabytkowych

Kształtowanie krajobrazu kulturowego na tych terenach powinno się opierać na kompleksowych projektach, których realizacja już się rozpoczęła oraz na nowych projektach zintegrowanych, odwołujących się do wyróżników danego terenu tj.:

- *dziedzictwo archeologiczne w obszarze krajobrazu kulturowego dorzecza Warty* - projekty związane m.in. ze szlakiem bursztynowym i odnową obiektów zlokalizowanych w jego obrębie, rewaloryzacją **parku kulturowego „Wzgórze Zamkowe”** wraz z odnową historycznych struktur miejskich w **Sieradzu**, kompleksową rewitalizacją Uniejowa, Łasku, Warty i Pabianic;

Działanie 5

Poprawa stanu i dostępności zabytków ruchomych w muzeach oraz obiektach sakralnych

Cel operacyjny III

Tożsamość wielokulturowa regionu

Działanie 6

Kreowanie różnorodności kulturowej

Województwo łódzkie ze względu na specyficzne położenie jest obszarem zróżnicowanym kulturowo, skutkuje to występowaniem wielu subregionów etnograficznych: łęczyckiego, łowickiego, rawskiego, opoczyńskiego, **sieradzkiego**, piotrkowskiego i siemkowickiego. Specyficzną tożsamość regionalną posiada również Łódź ukształtowana w dobie epoki industrialnej XIX w.

Promowanie walorów poszczególnych podregionów kulturowych (Łowickiego na szczeblu międzynarodowym oraz Łęczyckiego, Rawskiego, Opoczyńskiego, **Sieradzkiego**, Piotrkowskiego, Siemkowickiego i Wieluńskiego na szczeblu krajowym).

Działanie 7

Edukacja kulturowa mieszkańców województwa

Edukacja regionalna w województwie nie jest prowadzona w wystarczającym zakresie. Aby przynosiła ona wymierne efekty powinna być podejmowana na poziomie szkolnictwa podstawowego. Jednak należy stwierdzić, że nie wszystkie szkoły województwa wprowadziły edukację regionalną. Zajęcia upowszechniania dziedzictwa kulturowego prowadzone są jedynie w szkołach w Łodzi, Łowiczu i Aleksandrowie Łódzkim. Obejmują one różne formy organizacyjne m.in. lekcje muzealne, rajdy prowadzone ścieżkami edukacji regionalnej, rekonstrukcje walk i wydarzeń historycznych, spektakle i konkursy wiedzy o regionie. Dotychczas dostępny jest podręcznik pt. Moja „mała ojczyzna” Łódź i region Polski Środkowej, będący kompendium wiedzy o regionie. Sprawdzonym sposobem na propagowanie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego jest organizowanie konkursów umożliwiających aktywne włączenie się w tę problematykę i wyznaczanie tras turystycznych dla realizacji szkolnych programów poznawania regionu.

Edukacja regionalna mająca na celu budowanie świadomości mieszkańców powinna być realizowana w ramach partnerskiej współpracy szkół, instytucji kultury (m.in. muzeów, domów kultury, ośrodków kultury). Zajęcia powinny być prowadzone w formie wyjazdów plenerowych i umożliwiać poznanie walorów wszystkich podregionów kulturowych. Edukacja powinna być prowadzona zarówno wśród młodzieży szkolnej, jak również w środowisku przedstawicieli samorządów lokalnych, dydaktyków, animatorów kultury, przedsiębiorców związanych z sektorem

turystycznym, a także osób zatrudnionych w innych branżach mogących mieć potencjalny kontakt z odwiedzającymi region łódzki (m.in. policjanci, strażnicy miejscy, taksówkarze).

W ramach edukacji kulturowej prowadzona powinna być także popularyzacja zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego w prasie, radiu, telewizji i filmie.

Realizacja wymienionych działań wymaga podjęcia ścisłej współpracy i zaangażowania jednostek samorządowych wszystkich szczebli, instytucji rządowych odpowiedzialnych za ochronę zabytków, jednostek kulturalnych, naukowych i oświatowych oraz instytucji pozarządowych i prywatnych właścicieli obiektów zabytkowych. Skuteczna realizacja celów wymaga:

- zintegrowanych, systemowych działań zmierzających do zahamowania postępującej degradacji środowiska kulturowego,
- koordynacji kompleksowych działań konserwatorskich i rewaloryzacyjnych w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego,
- przywrócenia wartości obszarom oraz obiektom zabytkowym, a także ich wykorzystania dla rozwoju turystyki i promocji podregionów kulturowych,
- kształtowania poczucia odpowiedzialności za zasoby dziedzictwa kulturowego, zarówno władz samorządowych, jak i mieszkańców regionu,
- wzmocnienia więzi społeczności lokalnych poprzez wspólne działania na rzecz tożsamości regionalnej oraz poprawy stanu dziedzictwa kulturowego i ładu przestrzennego,
- właściwego zdyskontowania środków finansowych z wykorzystaniem funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

„Program...” przewiduje m.in. :

Prace rewitalizacyjne historycznych układów przestrzennych o randze krajowej:

m. Sieradz – kontynuacja.

Opracowanie studiów historycznych:

m. Sieradz

Rewaloryzacje, remonty w obiektach priorytetowych:

zespół klasztorny poddominikański w Sieradzu,

kościół p.w. Wszystkich Świętych w Sieradzu,

Realizacja zintegrowanych projektów tematycznych dotyczących kształtowania obszarów krajobrazu kulturowego:

Dorzecza Warty z Grabią i Widawką (**m. Sieradz**, m. gm. Warta, gm. Burzenin, gm. Sieradz, gm. Wróblew).

Utworzenie parków kulturowych:

„Dworków Ziemi Sieradzkiej” (**m. Sieradz**, m. gm. Błaszki, m. gm. Warta, gm. Brzeźnio, gm. Sieradz, gm. Wróblew),

Prace konserwatorskie w parkach kulturowych:

„Wzgórze Zamkowe” w Sieradzu.

Wprowadzenie nowoczesnych form przekazu i technik wystawienniczych w muzeach:

Muzeum Okręgowe w Sieradzu,

Wykonanie zabezpieczeń przeciwpożarowych i przeciwwłamaniowych w muzeach i zabytkach:

Muzeum Okręgowe w Sieradzu,

Prace konserwatorskie w skansenach:

modernizacja „Sieradzkiego Parku Etnograficznego” w Sieradzu,

Utworzenie szlaków kulturowych:

Szlak Romański (gm. Warta, **m. i gm. Sieradz**, gm. Wróblew, m. gm. Błaszki),

Szlak Zamków (**m. i gm. Sieradz**, gm. Brzeźnio, m. gm. Złoczew).

Ożywianie tożsamości w podregionach kulturowych:

Podregion Sieradzki (**m. Sieradz**, m. gm. Błaszki, m. gm. Warta, m. gm. Złoczew, gm. Brąszewice, gm. Brzeźnio, gm. Burzenin, gm. Klonowa, gm. Sieradz, gm. Wróblew).

Organizacja imprez i warsztatów w skansenach - ożywianie skansenów:

„Sieradzki Parku Etnograficzny” w Sieradzu,

2.4. WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA PRAWNE I PROGRAMOWE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO MIASTA SIERADZ

2.4.1. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE ZE „STUDIUM UWARUNKOWAŃ KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA SIERADZ” – WYCIĄG

OBIEKTY I OBSZARY PROPONOWANE DO OBJĘCIA OCHRONĄ KONSERWATORSKĄ NA PODSTAWIE PRZEPISÓW SZCZEGÓLNYCH

Proponowany park kulturowy „Wzgórze Zamkowe”.

Zgodnie z wnioskiem Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi w zmianie studium postuluje się rozszerzenie granic proponowanego parku kulturowego na obszar historycznego podgrodzia (Przedmieście Praskie).

Obszar wskazany do objęcia ochroną prawną. Do czasu objęcia ochroną wymaga:

- zakazu zmiany dotychczasowych form użytkowania terenu
- zakazu lokalizacji obiektów i prowadzenia działalności mogących pogorszyć stan środowiska

- zakazu likwidacji starorzecza i mokradeł
- ograniczenia do minimum nowych zamierzeń melioracyjnych

Z chwilą utworzenia tego parku zaistnieje obowiązek sporządzenia planu miejscowego, który powinien określić zagospodarowanie obszaru łągów z terenem zamku, uwypuklające walory krajobrazowe obszaru i stymulujące jego turystyczne wykorzystanie, wraz z zasadami przestrzennego rozwoju skansenu, mając przy tym na uwadze ochronę i właściwą ekspozycję walorów zabytkowych obszaru, w tym historycznych powiązań przestrzenno-funkcjonalnych pomiędzy grodem i podgrodzem z ul. Zamkową, stanowiącą główną oś komunikacyjno-widokową.

OBSZARY WSKAZANE DO OBJĘCIA OCHRONĄ KONSERWATORSKĄ

Polityka konserwatorska, której ideą jest całościowa i ekologiczna koncepcja ochrony i kształtowanie kulturowych wartości przestrzeni, polegająca na dbałości o zabytkowe obiekty i struktury przestrzenne w powiązaniu z otaczającym krajobrazem i w oparciu o tradycje lokalne, wymaga wyznaczenia stref ochrony o ściśle określonych ustaleniach przepisów szczegółowych:

- pełnej (ściślej) ochrony historycznej struktury przestrzennej - STREFA A
- ochrony ograniczonej - STREFA B
- ochrony zachowanych elementów zabytkowych - STREFA C
- ochrony widokowej (ekspozycji sylwety zabytkowego zespołu) - STREFA E
- ochrony krajobrazu - STREFA K
- ochrony archeologicznej - STREFA W

Wszystkie obiekty zabytkowe, zarówno te znajdujące się w rejestrze zabytków, jak i wpisane do ewidencji zabytków, muszą zostać otoczone szczególną dbałością, jako obiekty określające tożsamość miasta.

Wykorzystanie na cele użytkowe zabytku wpisanego do rejestru zabytków może odbywać się wyłącznie w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości, a wszelkie działania przy zabytku wpisanym do rejestru wymagają pozwoleń Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Obiekty znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków oraz inne o walorach historycznych czy architektonicznych), będące charakterystycznymi elementami historycznej zabudowy – należy przewidzieć do trwałej adaptacji, z zachowaniem charakterystycznych dla lokalnej tradycji budowlanej form i faktur:

- adaptacja i modernizacja winny odbywać się na zasadach zapewniających zachowanie istotnych dla miejscowej tradycji form architektonicznych, proporcji, detalu, materiałów i faktur wypraw zewnętrznych,
- wszelkie działania dotyczące zmiany gabarytów, zmian w sposobie dyspozycji i artykulacji elewacji (w tym także proporcji otworów zewnętrznych i form zewnętrznej stolarki otworowej) – czyli takie, które mogą mieć wpływ na stan zachowania lub zmianę wglądu – wymagają uzgodnienia lub opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków (odpowiednio do przepisów Prawa budowlanego),

- ewentualna konieczność rozbiórki zabytku włączonego do ewidencji (uzasadniona względami technicznymi - zagrożenie bezpieczeństwa) wymaga uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków celu określenia możliwości i zasad wyłączenia z tejże ewidencji zabytków.

Wszelkie zmiany w otoczeniu i sąsiedztwie zabytków, a także na obszarach zabytkowych (w rejestrze i w ewidencji) – których charakter może mieć wpływ na walory zabytków (np. ekspozycyjne) – przebudowa istniejących i budowa nowych obiektów, a także sposób zagospodarowania przestrzeni – nie mogą pogorszyć stanu zachowania zabytku ani naruszać jego wartości.

Nowa zabudowa – na obszarach zabytkowych i w sąsiedztwie zabytków – w układzie, skali, gabarytach i proporcjach, a także w sposobie kompozycji i wyprawy elewacji zewnętrznych – powinna stanowić harmonijne zakomponowanie całości z istniejącymi elementami zabudowy historycznej.

Wyznacza się do objęcia strefami ochrony konserwatorskiej następujące tereny:

STREFA A - STARE MIASTO, GRÓD - ZAMEK

Obszar ścisłej ochrony układu przestrzennego, zabudowy historycznej, historycznych podziałów własnościowych, wymaga szczegółowym uzgodnień z wojewódzkim konserwatorem zabytków:

- uzgodnienia projektów nowej zabudowy i eksponowanych przebudów istniejących budynków w fazie koncepcyjnej.
- uzgodnienia projektów form plastycznych eksponowanych w przestrzeni publicznej.

A1 - STARE MIASTO

Polityka konserwatorska wobec Starego Miasta powinna stanowić integralny element miejskiej Strategii przestrzennej i ekonomicznej. Jej elementem powinna być społeczna i funkcjonalna nobilitacja Starego Miasta. Należy stworzyć system preferencji dla inwestorów oraz zrealizować program rewaloryzacji przestrzeni publicznej.

Strefę staromiejską należy objąć ścisłą ochroną konserwatorską. Obejmuje ona: przebieg i gabaryty ulic, podziały parcelacyjne, charakter architektoniczny zabudowy, sylwetkę zespołu. Elementy do zachowania:

- całość wskazanych zespołów zabudowy
- historyczne podziały własnościowe
- skala zabudowy
- charakterystyczne zespoły zieleni
- struktura dominant i otwarcie

Remonty zabudowy historycznej mogą być dokonywane jedynie w oparciu o wytyczne konserwatorskie, w szczególnych wypadkach poparte badaniami architektonicznymi. Nowa zabudowa może mieć miejsce jeżeli:

- wypełnia niezabudowane fragmenty pierzei ulic
- zastępuje zabudowę dysharmonizującą

- prowadzi do wydobycia walorów układu przestrzennego Starego Miasta
- współgra z polityką intensyfikacji zabudowy śródmieścia

Nową zabudowę należy sytuować zachowując historyczne linie zabudowy przy uwzględnieniu szerokości projektowanych dróg lokalnych.

Zabudowa oficynowa w głębi działek powinna podkreślać historyczną strukturę własnościową i nie może ona mieć charakteru substandardowego.

Na większości obszaru obowiązuje zabudowa tworząca zwarte pierzeje, oprócz wskazanych fragmentów położonych na i poniżej skarpy.

Nowa zabudowa z układem głównych kalenic równoległym do ulic, wskazany kolor dachów, to czerwony. Nachylenie dachów 35-45°. Wysokość zabudowy do 3 kondygnacji lub mniej, jeśli wynika to z charakteru historycznej zabudowy otaczającej.

Zaleca się stosowanie osiowych układów elewacji, z centralnie umieszczonym wejściem lub bramą.

Zaleca się opracowanie szczegółowych przepisów dotyczących kolorystyki i detalu architektonicznego.

Wszelkie roboty ziemne należy prowadzić pod nadzorem archeologicznym.

A2 - GRÓD - ZAMEK

Ochroną obejmuje się całość kępy zamkowej wraz z fosami i pierścieniowatym przedpołem zewnętrznym. Celem polityki konserwatorskiej jest utrzymanie walorów krajobrazowych i ochrona nawarstwień kulturowych.

Elementy do zachowania i uczytelnienia:

- ukształtowanie terenu-wały i fosy
- miejsce wjazdu w obręb zamku
- pierścień drzew na koronie wału

Wszelkie roboty ziemne należy prowadzić pod nadzorem archeologicznym.

STREFA B - CMENTARZE KATOLICKIE: PRZY ULICY CYPRIANA BAZYLIKA I W MĘCE KSIĘŻEJ, CMENTARZ WOJSKOWY I ŻYDOWSKI (NIECZYNNY), KRAKOWSKIE PRZEDMIEŚCIE, PRZEDPOLE ZACHODNIE STAREGO MIASTA, RYBAKI I PARK MIEJSKI, PODNÓŻE SKARPY STAROMIEJSKIEJ, OLENDRY MAŁE I DUŻE.

Obszar ochrony ograniczonej, dotyczy podstawowych cech układu przestrzennego i zabudowy historycznej: sieci ulicznej, skali zabudowy i jej cech architektonicznych.

Wojewódzki konserwator zabytków: uzgadnia projekty nowej zabudowy i eksponowanych przebudów istniejących budynków w fazie koncepcyjnej, uzgadnia projekty form plastycznych eksponowanych w przestrzeni publicznej (dotyczy Krakowskiego Przedmieścia i Zachodniego Przedpoła Starego Miasta).

B1 - PRZEDPOLE ZACHODNIE STAREGO MIASTA

Celem polityki konserwatorskiej jest sanacja krajobrazu architektonicznego i podniesienie walorów przestrzennych strefy wejściowej do Starego Miasta. W tym celu postuluje się o rewaloryzację ulic Kościuszki, Warckiej i Toruńskiej, urządzenie kompozycyjnych „bram” do centrum na wspomnianych węzłowych punktach obwodnicy oraz zagospodarowanie przedpoła Starego Miasta od strony południowo-zachodniej.

Elementy do zachowania i uczytelnienia:

- sieć uliczna
- charakter architektoniczny ulicy Warckiej i Kościuszki sprzed 1945 r.
- obszar niezabudowany na południowo-zachodnim przedpołu Starego Miasta
- zieleń skwerów i ulic
- zielona oś kompozycyjna ulicy Rycerskiej
- cechy rozplanowania manufaktury Harrera

Nowa zabudowa powinna mieć przede wszystkim charakter plombowy, honorujący istniejące linie zabudowy ulic Kościuszki i Warckiej z układem kalenic równoległym do ulic. Maksymalna wysokość trzy kondygnacje.

W celu rewaloryzacji ciągu ulicy Kościuszki i uczytelnienia skweru z pomnikiem Piłsudskiego należy rozważyć możliwość rekonstrukcji przestrzennej północnej części Placu Wojewódzkiego.

Przestrzennego zdefiniowania wymaga wylot Warszawskiej i Toruńskiej. Nowa zabudowa w tym rejonie powinna stworzyć konkretne wnętrza urbanistyczne zamykające perspektywę szosy łódzkiej oraz uatrakcyjnić ciąg prowadzący do parku miejskiego.

Wymagane przestrzenne i funkcjonalne uporządkowanie placu gwiazdzistego, podkreślające jego unikatowy układ kompozycyjny.

Zakazem zabudowy obejmuje się obszar wokół stawu na południowo-zachodnim przedpołu Starego Miasta, oddzielający układ historyczny od współczesnej zabudowy. Wskazuje się przeznaczenie go na zieleń parkową.

Roboty ziemne w rejonie pierwotnej lokalizacji kościoła Świętego Ducha oraz dawnego Przedmieścia Warckiego należy prowadzić pod nadzorem archeologicznym.

B2 - KRAKOWSKIE PRZEDMIEŚCIE

Ochroną obejmuje się małomiasteczkowy charakter ulicy, wybrane elementy zabudowy, w tym zwłaszcza obie dominanty architektoniczne. Elementy do zachowania:

- linia zabudowy sprzed 1945 r.
- historyczne podziały własnościowe
- przebieg skarpy na odcinku między ul. Wierzbową i Oksińskiego – wraz z zielenią towarzyszącą

Nowa zabudowa sytuowana w pierzejach powinna mieć wysokość dwóch kondygnacji i dachy o min. 40⁰ nachylenia, z układem kalenic równoległym do ulic. Zabudowa oficynowa nie powinna być wyższa niż dwie kondygnacje.

W przypadku scalania posesji należy akcentować wskazane podziały własnościowe architekturą fasad domów.

Wszelkie roboty ziemne należy prowadzić pod nadzorem archeologicznym.

B3 - PODNÓŻE SKARPY STAROMIEJSKIEJ

Celem ochrony jest zachowanie przedmiejsko-rolniczego charakteru tej strefy i zapobieżenie wprowadzeniu dysharmonizujących form zagospodarowania i zabudowy. Zaleca się utrzymanie stref krajobrazu otwartego sięgających Krakowskiego Przedmieścia. Elementy do zachowania i uczytelnienia:

- sieć uliczna z historycznymi liniami zabudowy
- niezabudowany plac na wschodnim krańcu ulicy Wierzbowej

Nowa zabudowa jest dopuszczalna jedynie wzdłuż istniejącej sieci ulicznej w ramach uzupełnień.

Niedopuszczalna jest parcelacja pod zabudowę terenu wzdłuż wałów rzeki Żegliny.

Pas starorzecza Żegliny wymaga rekultywacji. Nie może być parcelowany i ulegać zabudowie, powinien być przekształcony w pasmo zieleni publicznej.

Nowa zabudowa maksimum dwukondygnacyjna, z dachami min. 30⁰ nachylenia. W sąsiedztwie zachowanych zespołów zabudowy przyulicznej, nowe budynki należy sytuować z układem kalenic równoległym do ulic.

B4 - RYBAKI I PARK MIEJSKI

Celem polityki konserwatorskiej jest utrzymanie walorów krajobrazowych strefy, w tym zwłaszcza ekspozycji sylwety Starego Miasta. Ochroną obejmuje się cechy rozplanowania dawnej dzielnicy Rybaki oraz zespół parkowy.

Elementy do zachowania i uczytelnienia:

- zasada zagospodarowania przestrzennego ulicy Żabiej z zabudową pierzejową i pasmami ogrodów sięgających starorzecza
- zespół parkowy

Nowa zabudowa może być lokalizowana wyłącznie we wschodniej pierzei ulicy Żabiej. Wysokość max. 2 kondygnacje z dachami ceramicznymi z układem kalenic równoległym do ulic, o nachyleniu min. 40⁰. Nasadzenia nie powinny przesłaniać wglądu w panoramę Starego Miasta od szosy łódzkiej i ulicy Grodzkiej.

B5 - OLENDRY DUŻE

Ochroną obejmuje się cechy rozplanowania, charakter architektoniczny zabudowy oraz wybrane przykłady budownictwa drewnianego. Celem polityki konserwatorskiej jest utrzymanie i wzmocnienie

odrębności przestrzennej dawnej kolonii. Postuluje się opracowanie ujednoliconych form architektonicznych nowej zabudowy, do zastosowania w miarę wymiany starej substancji. Elementy do zachowania:

- historyczne podziały własnościowe
- mieszkalno-ogrodowy charakter działek
 - otwarcie widokowe na łąki

Nową zabudowę pierzei należy sytuować w liniach zabudowy ulic w ramach uzupełnień.

W pierzejach dopuszczalna zabudowa parterowa o osiowym układzie elewacji, z dachami nachyleniu 30-50°, z układem kalenic równoległym do ulic. Zalecane ujednolicenie kolorystyki, detali architektonicznych i form ogrodzeń.

Przestrzennego uporządkowania wymaga skrzyżowanie ulic Olendry Duże ze Wspólną i Opłotkami.

B6 - OLENDRY MAŁE

Ochroną obejmuje się cechy rozplanowania, charakter architektoniczny zabudowy oraz wybrane przykłady budownictwa drewnianego. Celem polityki konserwatorskiej jest utrzymanie i wzmocnienie odrębności przestrzennej dawnej kolonii. Postuluje się opracowanie ujednoliconych form architektonicznych nowej zabudowy, do zastosowania w miarę wymiany starej substancji. Elementy do zachowania:

- historyczne podziały własnościowe
- linie rozgraniczające ulicy
- mieszkalno-ogrodowy charakter działek

Nową zabudowę pierzei należy sytuować w liniach zabudowy ulic w ramach uzupełnień.

W pierzejach dopuszczalna zabudowa parterowa o osiowym układzie elewacji, z dachami o nachyleniu 30-50° z układem kalenic równoległym do ulic. Zalecane ujednolicenie kolorystyki, detali architektonicznych i form ogrodzeń.

Przestrzennego uporządkowania wymaga styk kolonii z zespołem parkowym.

Ponadto w obrębie strefy B znajdują się tereny:

- a) położone w sąsiedztwie kościoła w Męce, zespołu kościoła i plebani na osiedlu Mickiewicza
- b) cmentarz katolicki
- c) cmentarz wojskowy
- d) cmentarz żydowski
- e) cmentarz katolicki w Męce

Wszelkie poczynania inwestycyjne w obrębie strefy i w jej bezpośrednim sąsiedztwie wymagają uzgodnień z wojewódzkim konserwatorem zabytków, w odniesieniu do cmentarzy – uzgodnień wymagają: inwestycje kubaturowe (np, kaplica cmentarna), zmiana ogrodzenia (nowe ogrodzenie), poszerzenie obszaru oraz wszelkie prace związane z zadrzewieniem (istniejącym lub projektowanym).

STREFA C - PRAGA , ULICA POW, ZABUDOWA OSIEDŁOWA - OSIEDLE WOJENNE

Obszar ochrony wybranych elementów układu przestrzennego, np. sieci drożnej, otoczenia obiektów zabytkowych.

C1 - PRAGA

Ochroną obejmuje się obszar starorzeczy oraz sieć uliczną. Celem polityki powinno być wzmocnienie odrębności przestrzennej dzielnicy i podniesienie standardu zabudowy i przestrzeni publicznej.

Działania w obrębie Pragi powinny wzmocnić atrakcyjność historycznego ciągu Stare Miasto – Wzgórze Zamkowe, także w aspekcie potencjalnych walorów turystycznych.

Obszar wymaga opracowania specjalnego programu miejskiego sanacji przestrzennej i aktywizacji funkcjonalnej. Elementy do zachowania i uczytelnienia:

- linie rozgraniczające ulic Zamkowej (poza rejonem skrzyżowania z ulicą Żabią i Rybną), Wschodniej, Wąskiej i Rynku Praskiego
- zakole starorzecza Żegliny

Należy przywrócić przestrzenne rozgraniczenie miasta lokacyjnego i Pragi, zwłaszcza wzdłuż ulicy Zamkowej. Pas starorzecza wymaga rekultywacji. Nie może być parcelowany i ulegać zabudowie, powinien być przekształcony w ciąg zieleni publicznej.

Roboty ziemne należy prowadzić pod nadzorem archeologicznym.

Zabudowa nie może przekroczyć dwóch kondygnacji i dysharmonizować z sylwetą Starego Miasta od wschodu.

C2 - ULICA POW

Ochrona obejmuje podstawowe cechy rozplanowania ciągu ulicznego, szpalery przyuliczne i wybrane przykłady zabudowy. Celem polityki konserwatorskiej jest zalecenie wyeksponowania walorów urbanistycznych, kompozycyjnych traktu łączącego dworzec z placem gwiazdowym poprzez zachowanie wybranych obiektów oraz postulowane uzupełnienie i zagęszczenie zabudowy pierzejowej, z likwidacją elementów dysharmonizujących. W miarę możliwości sugeruje się utrzymanie granic – reliktyw podziałów niwowych.

Elementy do zachowania:

- szpaler drzew
- układ placu dworcowego wraz z ulicą Kolejową

Zaleca się przywrócenie nawierzchni brukowej w/w placu i ulicy.

Zaleca się wykonanie szczegółowych opracowań projektowych dla skrzyżowań ulicy POW z przecznicami celem przywrócenia spójności głównego ciągu ulicznego i likwidacji dezintegracji przestrzennej.

C3 - ZABUDOWY OSIEDŁOWEJ

Celem polityki konserwatorskiej jest ochrona obu osiedli przed nieprzemyślanymi przebudowami, zaburzającymi spójność ich charakteru architektonicznego.

Elementy do zachowania:

- układ zabudowy mieszkalnej
- układ zieleni wewnątrzosiedlowej

Przebudowy powinny być zharmonizowane z formą architektoniczną budynków istniejących.

STREFA E - OBSZAR WSCHODNIEJ EKSPOZYCJI PANORAMY ZESPOŁU HISTORYCZNEGO OD STRONY RZEKI WARTY

Obszar ochrony widokowej, wschodniej panoramy zespołu historycznego od strony Warty. Strefa powinna być poddana szczegółowej analizie w celu uporządkowania i stworzenia otwarcia widokowych na sylwetkę staromiejską. Nasadzenia powinny być przedmiotem szczegółowych studiów krajobrazowych. Zakaz zabudowy poza zabudową uzupełniającą przy ulicy Żabiej. Wysokość nowej zabudowy nie może przesłaniać widoku na skarpę, ani na panoramę historycznej zabudowy.

STREFA K – STREFA OCHRONY KRAJOBRAZU

W tym:

Strefa Kn - TEREN DOLINNY – DOLINA WARTY i KRASAWY

Obszar ochrony krajobrazu naturalnego: rzeźby terenu, wód powierzchniowych, szaty roślinnej, związany z szeroko pojętą polityką ochrony ekologicznej.

Obszar generalnego zakazu zabudowy, wykraczającej poza niezbędną działalność odtworzeniową oraz funkcję związaną z rekreacją na wyznaczonych terenach, a na terenach pozostałych - ograniczoną do turystyki penetracyjnej.

Niewskazane eksponowanie parcelacji terenu.

Strefa Kp - TEREN MĘKA JAMY, GÓRKA SMARDZEWSKA

Obszar ochrony krajobrazu przeobrażonego. Dla terenu Męka Jamy ochrona tego krajobrazu, interesujących form przestrzennych pozostałych po wyrobiskach przemysłowych. Postuluje się zachowanie rzeźby terenu i wód powierzchniowych oraz planowaną rekultywację w celu zagospodarowania na funkcje rekreacyjne. Teren wymaga opracowania koncepcji zagospodarowania przestrzennego. Dla terenu Górki Smardzewskiej – zakaz eksploatacji surowców, zachowanie form pozostałych po nielegalnej eksploatacji, zalesienie terenu.

Strefa Kw - TERENY WSI: WOŹNIK, MONIC, ZAPUSTY, MĘKI KSIĘŻEJ

Obszar ochrony krajobrazu wsi historycznych o genezie średniowiecznej z zachowanymi elementami oryginalnych układów przestrzennych. Ochrona obejmuje sieć drożną, typ zabudowy wiejskiej oraz układ historycznych podziałów agrarnych.

Nowa zabudowa, zarówno formą architektoniczną, jak i lokalizacją obiektów na działce powinna nawiązywać do historycznej zabudowy wiejskiej.

Konieczność ochrony ze względu na uwarunkowania kulturowe skarpy w Monicach - zakaz zabudowy skarpy (strefy krawędziowej rzeki Warty).

Postulowane opracowanie studium tradycyjnych form zabudowy, prowadzącego do stworzenia katalogu regionalnych form architektonicznych, zaleconych do stosowania w bieżącej działalności budowlanej.

STREFA W - OBSZAR OBOWIĄZUJĄCEJ STREFY OCHRONY ARCHEOLOGICZNEJ

Obszar ochrony archeologicznej, teren występowania śladów osadnictwa pradziejowego i historycznego wymagający badań i obserwacji archeologicznych. W rejonie lokalizacji stanowisk archeologicznych oraz w obrębie historycznych jednostek osadniczych, a w szczególności w granicach układu urbanistycznego miasta, wszelkie działania związane z naruszeniem stratygrafii warstw ziemnych, a w granicach strefy obserwacji archeologicznej inwestycje o charakterze liniowym oraz takie, które wiążą się z wykopami szerokopłaszczyznowymi, i nowe drogi – wymagają uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków i zapewnienia wyprzedzających inwestycję ratowniczych badań archeologicznych w celu ochrony zabytków archeologicznych narażonych na zniszczenie w wyniku planowanych działań. Konieczność nadzoru archeologicznego w trakcie prac budowlanych. Obowiązuje zgłoszenie wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków zamiaru prowadzenia robót ziemnych najpóźniej na dwa tygodnie przed rozpoczęciem prac celem uzgodnienia zakresu i sposobu realizacji nadzoru.

Studium nie wprowadza dóbr kultury współczesnej na terenie m. Sieradza, w związku z tym brak jest ustaleń dla tych dóbr.

2.4.2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU MIASTA SIERADZ – WYCIĄG

Cel operacyjny 5.1 – Rewitalizacja Starego Miasta

Założeniem projektu rewitalizacji sieradzkiej Starówki jest zainicjowanie procesu korzystnych przemian gospodarczych, przestrzennych i społecznych w celu przywrócenia

obszarowi staromiejskiemu godnej rangi w strukturach Sieradza oraz nadania mu nowych

funkcji kulturalno-turystycznych, opartych na bogatym dziedzictwie przeszłości. Stopniowa degradacja obszaru staromiejskiego w strukturach Sieradza spowodowana została brakiem inwestycji w poprawę funkcjonowania infrastruktury technicznej i drogowej oraz stanu technicznego obiektów. Znikome zaangażowanie środków finansowych w poprawę kondycji budowlanej obiektów, w tym zwłaszcza zabudowy mieszkalnej, pociągnęły za sobą negatywne skutki społeczne, tworząc na Starym Mieście enklawy biedy oraz bierną postawę mieszkańców obszaru wobec działań prorozwojowych. Wszystkie te czynniki boleśnie odcisnęły się na najcenniejszych walorach Starówki, wynikających z bogatego dziedzictwa kulturowego, powodując spadek zainteresowania tym obszarem zarówno społeczności lokalnej, jak i przyjezdnych. Korzystając z możliwości wykorzystania funduszy unijnych miasto Sieradz

wraz z partnerami podjęło wyzwanie zainicjowania procesu korzystnych przemian gospodarczych, przestrzennych i społecznych.

Projekt zakłada prowadzenie działań rewitalizacyjnych w obrębie dwóch obszarów:

1. **Starego Miasta** obejmującego teren miasta lokacyjnego wyznaczonego przebiegiem nieistniejących już murów i obwałowań wraz z najbliższym otoczeniem;

2. **Wzgórza Zamkowego** – miejsca lokalizacji dawnej warowni wraz z częścią podgrodzia i przedpołem zamku.

Projekty rozwojowe:

A. Rewitalizacja obiektów w obrębie „Traktu Królewskiego” obejmująca renowację XIV-wiecznego kościoła farnego wraz z zagospodarowaniem przestrzeni wokół kościoła, przebudowę nawierzchni Rynku oraz budowę obiektów, urządzeń i elementów małej architektury stanowiących wyposażenie placu, renowację kamienicy i adaptację części na potrzeby Centrum Informacji Kulturalnej, przebudowę i rozbudowę budynków Muzeum Okręgowego, renowację XIII-wiecznego zespołu klasztorno-podominikańskiego, termomodernizację zabytkowego budynku Teatru.

B. Renowacja części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych będących własnością publiczną oraz przygotowanie do użytkowania socjalnego budynku mieszkalnego.

C. Utworzenie Parku Kulturowego w obrębie Wzgórza Zamkowego.

D. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej poprzez nawiązanie do historycznych bram wjazdowych i fragmentów murów, odtworzenie naturalnego koryta starorzecza rzeki śegliny wraz z zagospodarowaniem rekreacyjnym oraz budową ciągów pieszo rowerowych, przebudowę i rozbudowę dróg powiatowych i gminnych wraz z budową i przebudową sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, przebudowę nawierzchni i wykonanie obiektów budowlanych związanych z jej wyposażeniem oraz zagospodarowanie zielenią i elementami małej architektury.

E. Rozbudowa systemu monitoringu miejskiego.

Cel operacyjny 5.2 – Centrum rozrywki

Zmiana stylu wypoczywania z długoterminowych zblokowanych pobyków na *short breaks* (krótkopobytkowych) otworzyła szerokie perspektywy wzrostu przed miejscami, które nie posiadając szczególnie atrakcyjnych własnych zasobów lub zachowanego w odpowiednim stanie dziedzictwa, mogą wykreować atrakcję przyciągającą turystów na niedługie jedno- czy dwudniowe pobyty. Przy okazji korzystania z atrakcji „głównej” można skompletować pakiet, z którego turysta skorzysta niejako „przy okazji”. Tematyczny park rozrywki może stanowić bardzo ważną ekonomiczną podstawę dywersyfikacji gospodarczej miasta. Dodatkowo – ze względu na swoją specyfikę – może dać zatrudnienie znaczącej liczbie osób, w tym takich, które nie posiadają bardzo wysokich kwalifikacji. Jednocześnie kompletność oferty stanowić może pomost pomiędzy poszczególnymi programami, wzmacniając jednocześnie kilka z nich.

Projekty rozwojowe:

A. Tematyczny park rozrywki. Podstawową atrakcją programu jest tematyczny park rozrywki obejmujący znaczny obszar i stanowiący atrakcję na dość szeroką skalę. Park rozrywki, w którym spędzać można z rodziną cały dzień, powinien mieć unikalny i niepowtarzalny charakter. To pozwoli na dość szeroki potencjalny zasięg strefy wpływu takiego kompleksu. Przy okazji atutem jest centralne położenie miasta w Polsce oraz relatywnie dobra dostępność po realizacji planowanych sieci powiązań drogowych. Ponadto atut stanowią dostępne grunty, a konkretnie ich rozległość oraz akceptowalne dla podobnego przedsięwzięcia ceny. Położenie w sąsiedztwie dużego miasta – Łodzi i jej zasobów kulturowych i materialnych stanowi o niebagatelnej atrakcyjności Sieradza pod tego rodzaju inwestycję. Największe szanse powodzenia ze względu na istniejące zasoby, w tym lokalne tradycje, mają dwa typy parków rozrywki:

Park mody i stylu. Temat jest ściśle powiązany z ideą Open Hair, opisaną w „Strategii Promocji Miasta Sieradza na lata 2008-2013”. Park rozrywki, korzystający z lokalnych tradycji produkcji włókienniczej, tradycyjnego designu oraz świeżego zainteresowania fryzjerstwem i szerzej pojętą tematyką kreowania wizerunku, może być przedmiotem zainteresowania dużego inwestora, ze względu na brak podobnej oferty w całej Europie Wschodniej. Unikalność przedsięwzięcia w powiązaniu z solidnym zakorzenieniem w lokalnych zasobach może stanowić poważny argument na rzecz podjęcia inwestycji. O jego sile decydować mogą także inicjatywy powiązane z festiwalem Open Hair, takie jak galeria czy muzeum.

Sarmacki park rozrywki. Korzystając z opisywanego w badaniach tradycyjnego modelu życia, akceptującego konserwatywne i sielskie wartości, można podjąć starania o pozyskanie inwestora dla parku rozrywki o tematyce „historycznej” eksplorującej tradycyjne działalności (rękodzieło), rozrywki i zabawy, a mającego przy tym pewną wartość edukacyjną związaną z promowaniem wizerunku miejsca i regionu. Powiązana z tą ideą lub alternatywna może być impreza tematyczna na terenie Wzgórza Zamkowego czy Deptaku Grodzkiego oraz tymczasowe miasteczko bądź biwak Bractwa Rycerskiego.

B. Ożywienie centrum miasta – rozrywkowa Starówka. Atrakcja w postaci wielkiego tematycznego parku rozrywki ma za zadanie przyciągnięcie znaczącej liczby zwiedzających, z których znacząca część zechce skorzystać także z oferty zwiedzania samego miasta, zakupów oraz oferty gastronomicznej czy kulturalnej (w tym galerii i muzeum związanych z ideą Open Hair). Przyciągnięcie i zatrzymanie gości wymaga podniesienia jakości przestrzennej centrum miasta oraz pozyskania drobnych inwestorów na rzecz rozwoju oferty gastronomicznej i handlowej. Elementem niewątpliwie wspomagającym będzie **nowoczesne centrum handlowo-rozrywkowe**.

Należy zachęcać do poszerzania specjalizacji handlowej i usługowo-rozrywkowej w centrum miasta. Ponadto z rozwojem turystyki w Sieradzu wiąże się potrzeba utworzenia Miejskiego Punktu Informacji Turystycznej. Dobrym pomysłem wydaje się także wprowadzenie wycieczek po Sieradzu z miejskimi przewodnikami oraz pojazdu turystycznego (np. dorożki), kursującego po najbardziej atrakcyjnych dla turystów trasach miasta.

C. Festiwale i targi/jarmarki związane z tematyką parku jako komplementarna oferta w stosunku do Łodzi (współpraca, nie konkurencja). Organizacja imprez przy udziale partnerów z sektora prywatnego nawiązującego do „tematu” parku rozrywki i promującego spójny wizerunek miasta kojarzonego z modą/tradycją. Imprezy powinny mieć charakter cykliczny, a w okresie cieplejszej połowy roku wręcz ciągły (raz na dwa tygodnie), i oferować udział wyspecjalizowanym przedsiębiorcom z obszaru całego kraju, a także z zagranicy. Zasięg tych imprez powinien być przynajmniej regionalny. Istotne z tego punktu widzenia jest kontynuowanie i rozwijanie idei wydarzeń już istniejących w kalendarzu miasta: Open Hair Festival, Dni Sieradza czy Jarmarku Urszulańskiego. Ważnym elementem imprez – oprócz aspektu czysto komercyjnego – jest platforma wymiany doświadczeń i dyfuzji innowacji, jak również poczucie pewnej niszowej specjalizacji miasta.

3. DZIEDZICTWO KULTUROWE MIASTA SIERADZ

3.1. Rys historyczny

Najdawniejsze ślady osadnictwa na terenie Sieradza pochodzą z VI-VII w. W XI w. Sieradz był grodem kasztelańskim. W 1136 r. jest wymieniony w tzw. bulli gnieźnieńskiej. Sieradz pojawia się również pod 1154 r. w *Tabula Rogeriana* arabskiego geografa Muhammada al-Idrisiego, gdzie jest wymieniony wśród najważniejszych grodów Polski: Krakowa, Gniezna, Wrocławia. W 1241 r. gród i podgródzie zostały spalone przez Mongołów.

W XII – XIV w. w wyniku podziałów dzielnicowych wykształciło się dzielnicowe księstwo sieradzkie. Odrębność Ziemi Sieradzkiej po zjednoczeniu Królestwa Polskiego wyraziła się w utworzeniu województwa sieradzkiego.

Prawa miejskie uzyskał Sieradz od księcia Kazimierza, syna Konrada Mazowieckiego, między 1247 a 1255 r. (przywilej lokacyjny zaginął). W XIII w. dominikanie założyli w Sieradzu klasztor. W 1331 r. drewniano-ziemny gród został spalony przez Krzyżaków. Na jego miejscu Kazimierz Wielki wznosił zamek. Miasto zostało otoczone murami obronnymi, przez które prowadziły trzy bramy – Krakowska, Grodzka i Warcka. W XIV w. zbudowano kościół Św. Trójcy, od XV w. mający status kolegiaty.

W Sieradzu często odbywały się w XIV i XV w. zjazdy (sejmy) całego Królestwa. W 1383 r. na zjeździe sieradzkim potwierdzono prawa królowej Jadwigi do korony Królestwa Polskiego, natomiast w 1432 r. sejm zobowiązał się do obioru na króla Polski Władysława, starszego syna Władysława Jagiełły. W 1445 r. odbyła się w Sieradzu elekcja Kazimierza Jagiellończyka na króla Polski.

W XV w. powstało wokół Poświętnej Górki Przedmieście św. Mikołaja, potem nad rzeką Żegliną następne przedmieście – Porzecze, a w połowie XVI w. koło Bramy Warckiej – Nowe Przedmieście (Nowe Miasto lub Nowy Rynek). Stopniowy rozwój miasta trwał do połowy XVII w. Na początku XVI w. w Sieradzu istniało 12 cechów zrzeszających 162 rzemieślników. Jarmarki sieradzkie miały wysoką rangę – ich obszar oddziaływania sięgał Hiszpanii i Portugalii. Sprzyjało temu położenie miasta na przecięciu trzech ważnych szlaków handlowych, z Małopolski do Wielkopolski, z Mazowsza na Śląsk i z Rusi na Śląsk. Przez miasto przewożono sól, chmiel, lój, skóry, wełnę, wino i воск, pędzono bydło i konie. Sieradz liczył wówczas ponad 2000 mieszkańców, zabudowa miasta składała się m.in. z ok. 350 domów, co jak na ówczesne warunki było liczbą znaczną.

Niszczący dla całej Polski był cykl wojen z XVII i XVIII w. – wojny szwedzkie w latach 1655-1660, 1701-1710, wojna o sukcesję polską (1733-1736), wojna siedmioletnia (1756-1763). W ich trakcie Sieradz znacznie ucierpiał

w wyniku częstych przemarszów i stacjonowania wojsk szwedzkich, brandenburskich, rosyjskich i polskich. Na początku XVIII wieku w Sieradzu mieszkało jedynie ok. 300-400 osób, ocalały tylko 53 budynki mieszkalne.

W II połowie XVIII w. rozpoczął się proces odbudowy miasta, który wspomagała Komisja Dobrego Porządku, założona w 1780 r. w celu reformy i uporządkowania stosunków w miastach Rzeczypospolitej. W końcu XVIII w. w Sieradzu mieszkało ok. 1,5 tys. mieszkańców, a liczba domów mieszkalnych wzrosła do 191 domów. W cechach zrzeszonych było 80 rzemieślników 21 specjalności.

W 1793 r. w wyniku II rozbioru Polski Sieradz przeszedł pod panowanie pruskie. W 1800 r. wielki pożar zniszczył znaczną część zabudowy miejskiej. Pożar ten spowodował wydanie przez władze pruskie zakazu budowy drewnianych domów w centrum miasta.

Po klęskach Prus (Jena, Auerstadt) w wojnie z napoleońską Francją, 13 listopada 1806 r. w Sieradzu ogłoszono akt powstania przeciwko Prusakom. Po utworzeniu w 1807 r. Księstwa Warszawskiego Sieradz został miastem powiatowym i obwodowym w departamencie kaliskim.

W 1815 r., kiedy powstało Królestwo Polskie, tzw. Kongresowe, Sieradz pozostał miastem obwodowym województwa kaliskiego. W 1820 r. w Sieradzu mieszkało 1557 katolików, 306 żydów, 202 luteran oraz 3 Greków. Domów murowanych było 38, drewnianych – 241, wielki magazyn zbożowy, lazaret wojskowy i szpital. Cztery ulice były brukowane, rynek i trzy ulice – niebrukowane. Miasto posiadało 2 folwarki (Zapustę Wielką i Zapustę Małą z karczmą), rolę zwaną „Literatura”, łąkę „Rezerwów”, plac „Nawale”. Działała fabryka sukna z 5 majstrami, browar i 2 gorzelnie. W 1823 r. uporządkowano zabudowę miasta według planu W. Ziółkowskiego. W latach 1823–1833 działała w mieście wielka manufaktura sukiennicza Adolfa Harrera zatrudniająca 1000 robotników, w której zainstalowano jedną z pierwszych maszyn parowych w Polsce. 17 września 1829 r. w budynku poklasztornym utworzono Szkołę Powiatową. W 1834 r. otwarto w Sieradzu urząd pocztowy. W 1837 r. zakończono budowę traktu kalisko-fabrycznego, łączącego Sieradz z Kaliszem i Łodzią. W czasie powstania styczniowego (1863-65) miasto i okolice były obszarem działań powstańców.

II poł. XIX i początek XX w. były okresem rozwoju gospodarczego i wielu inicjatyw społecznych. W 1876 r. powstaje browar parowy i słodownia. W tym samym roku powołano sieradzkie Towarzystwo Ochothniczej Straży Ogniowej. Pod koniec XIX w. otwarto pierwszą w regionie salę teatralną. W 1902 r. oddano do użytku linię kolejową z Łodzi do Kalisza przez Sieradz. W 1906 r. powstała biblioteka, a w 1909 r. założono Sieradzkie Towarzystwo Muzyczne. W 1910 r. Sieradz liczył 9,8 tys. mieszkańców.

9 sierpnia 1914 r. do miasta wkroczyły wojska niemieckie. 2 listopada Rosjanie opanowali Sieradz na 2 tygodnie, lecz 16 listopada w wyniku natarcia wyprzedzającego podczas bitwy pod Łodzią wojska niemieckie ponownie zajęły Sieradz. Okupacja niemiecka trwała odtąd do końca wojny. W 1915 r. powstała w Sieradzu elektrownia o napędzie parowym. W 1916 r. zaczęto oświetlać prądem mieszkania.

12 listopada 1918 r. w walkach z wycofującymi się wojskami niemieckimi zginęło pięciu członków Polskiej Organizacji Wojskowej. W niepodległej Polsce Sieradz był miastem powiatowym w województwie łódzkim. W tym czasie rozbudowano budynek Ochothniczej Straży Pożarnej, wzniesiono łąźnię miejską, uporządkowano teren Wzgórza Zamkowego, upowszechniono uliczne oświetlenie. W 1927 r. otwarto gimnazjum miejskie, obecne Liceum Ogólnokształcące im. Kazimierza Jagiellończyka.

Po wybuchu II wojnie światowej 4 i 5 września żołnierze 10 Dywizji Piechoty Armii "Łódź" toczyli ciężkie walki w rejonie Sieradza o utrzymanie linii obrony na Warcie. 9 listopada Sieradz wraz z całym powiatem został wcielony do Rzeszy. Niemcy rozpoczęli usuwanie wszystkich oznak polskości. W listopadzie 1939 r. w mieście powstał Inspektorat Służby Zwycięstwa Polsce. 1 marca 1940 Niemcy utworzyli w obrębie ulic: Sukienniczej, Wodnej, Szewskiej i Żabiej getto, które zlikwidowano 29 sierpnia 1942. Wszystkich Żydów wywieziono do obozu zagłady w Chełmnie nad Nerem i zamordowano. 20 stycznia 1945 r. miasto zostało zbombardowane przez lotnictwo sowieckie. Zginęło ok. 100 osób, a ok. 200 zostało rannych.

23 stycznia 1945 r. pod naporem armii sowieckiej Niemcy opuścili Sieradz. W epoce PRL-u znacznie rozbudowano w Sieradzu przemysł. Rozbudowano zakłady odzieżowe, zbożowo-młynarskie i spirytusowe. W 1957 r. otwarto wielki zakład dziewiarski „Sira”. W 1975 r., w wyniku „gierkowskiej” reformy administracyjnej utworzono ponownie województwo sieradzkie. Liczba ludności osiągnęła 45 tys. Niestety w wyniku reformy administracyjnej z 1999 r. zlikwidowano województwo sieradzkie. Sieradz został miastem powiatowym w obrębie województwa łódzkiego. Najważniejsze zakłady przemysłowe Sieradza to Medana, spółka należąca do grupy Polpharma. W 2009 r. zbudowany został biurowiec grupy Polpharma i hala produkcyjna przy ul. Łokietka. Fabryka leków Medany rozbudowuje się – powstaje kolejna hala produkcyjna. Drugim najważniejszym zakładem Sieradza jest najnowocześniejsza na świecie fabryka betonu komórkowego międzynarodowego koncernu Ytong. Została otwarta 7 września 2000 r. W latach 2010-2014 rozpoczęto proces rewitalizacji Starego Miasta, w ramach której dokonano remontu Rynku, ulic przyległych do Rynku oraz Wzgórza Zamkowego. W 2011 r. otwarto Galerię Rondo oraz Galerię Dekady. W 2012 r. zbudowano Centrum Logistyczne „Biedronki”. W latach 2012-2014 trwała budowa Drogi Ekspresowej S8 oraz jej łącznika z DK12.

16 października 2006 r. patronką miasta została ogłoszona święta Urszula Ledóchowska.

3.2. ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO MIASTA SIERADZ

3.2.1. ZABYTKI NIERUCHOME Z TERENU MIASTA SIERADZ WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW[#]

- kościół farny pw. Wszystkich Świętych wraz z otoczeniem (w granicach dz. ewid. nr 115), ok. 1370, rozbud. 1648-1982, 1930, nr rej.: 841/53/A, dec. K1.IV-680/716/67 z 28.12.1968 (kościół) i WUOZ-640/19/2008 z 22.01.2008 (otoczenie)
- kościół cmentarny pw. Św. Ducha, drewn., XVIII, nr rej.: nr 844/56/A z 28.12.1967
- kościół pw. Chrystusa Najwyższego Arcykapłana wraz z otoczeniem, pl. Kościuszki 19, pocz. XX, nr rej.: 353/A z 05.01.1988
- kaplica dworska św. Kajetana, ul. Krakowskie Przedmieście, k. XIX, nr rej.: 381/A z 19.08.1991
- zespół klasztorny dominikanów, XIII, przebud. XIV-XVIII, XIX i pocz. XX:
- kościół pw. św. Stanisława, nr rej.: nr 842/54/A z 28.12.1967
- klasztor, nr rej.: nr 843/55/A z 28.12.1967
- d. oficyna dworska z Wrzącej, ob. tzw. „dwór modrzewiowy” drewn., nr rej.: 322/A z 20.01.1986
- budynek gimnazjum, ob. Liceum Ogólnokształcące, ok. 1926, rozbud. po 1945, nr rej.: 317/A z 22.02.1988

- teatr miejski, przed 1874, nr rej.: 289/A z 19.01.1977
- kamienica, ul. Dominikańska 2, ob. Muzeum Okręgowe, XVII, XIX-XX, nr rej.: nr 293/57/A z 28.12.196
- kamienica, ul. Dominikańska 5, pocz. XIX, nr rej.: nr 847/61/A z 28.12.1967
- kamienica, ul. Kolegiacka 14, pocz. XIX, nr rej.: nr 848/62/A z 28.12.1967
- kamienica, ul. Kolegiacka 15, pocz. XIX, nr rej.: nr 849/63/A z 28.12.1967
- zajazd, ul. Kościuszki 3, XIX, nr rej.: 309/A z 21.09.1982
- budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Sieradzu, ul. Krakowskie Przedmieście 1, 1879, rozb. 1921-27 i 1948, nr rej.: A/50 z 8.01.2008
- „dom kata”, ul. Ogrodowa 2, XV-XVII, XIX/XX, nr rej.: 417/A z 01.07.1997
- kamienica, Rynek 1, pocz. XIX, nr rej.: 311/A z 21.09.1982
- kamienica, Rynek 2, k. XIX, nr rej.: 310/A z 21.08.1982
- dom, Rynek 3, pocz. XIX, nr rej.: 845/59/A z 28.12.1967
- kamienica, Rynek 4, pocz. XIX, nr rej.: 846/60/A z 28.12.1967
- kamienica, Rynek 6, nr rej.: 400/A z 08.04.1993
- kamienica (budynek frontowy z oficyną i zewn. klatką schodową), Rynek 13, nr rej.: A/131 z 17.12.2012
- kamienica, ul. Warszawska 3, XIX, nr rej.: 580/44/A z 10.02.1953
- Męka Księża, kościół pw. św. Wojciecha nr rej.: 834/41/A z 28.12.1967
- Woźniki, dawny zajazd nr rej. 298/92/A z 28.12.1967

3.2.3. ZABYTKI NIERUCHOME WŁĄCZONE DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW[#]

Gminna ewidencja zabytków miasta Sieradz składa się z 230 kart adresowych obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie miasta, zawierających następujące informacje o obiekcie:

- 1) Nazwa
- 2) Czas powstania;
- 3) Dane adresowe;
- 4) Przynależność administracyjna;
- 5) Typ własności;
- 6) Uwagi
- 7) Forma ochrony;
- 8) Fotografie.

3.2.3. Zabytki archeologiczne[#]

Istnieje konieczność uwzględniania zaleceń konserwatorskich w stosunku do terenów, na których znajdują się zabytki archeologiczne włączone do Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków. Karty zabytków archeologicznych, włączonych do Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków, są dostępne w urzędzie Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Łodzi, Delegaturze w Sieradzu.

Zabytki archeologiczne stanowią jedną z najciekawszych kategorii dziedzictwa kulturowego. W wielu przypadkach są jedynym źródłem informacji o rozwoju i charakterze osadnictwa na konkretnym terenie. Ważna rola dziedzictwa archeologicznego została także podkreślona w zapisach „Europejskiej konwencji o ochronie archeologicznego dziedzictwa kulturowego” z La Valetta, która uznała je za źródło *zbiorowej pamięci europejskiej i instrument dla badań historycznych i naukowych*. Z zapisu tego wynika konieczność umiejętnego pogodzenia dwóch podstawowych celów działań ochronnych i opiekuńczych w odniesieniu do dziedzictwa archeologicznego:

- 9) dokładne rozpoznanie, udokumentowanie i popularyzacja zabytków archeologicznych narażonych na zniszczenie (inwestycje, przyczyny naturalne);
- 10) zachowanie dla przyszłych pokoleń jak największej liczby zabytków archeologicznych (możliwych do rozpoznania nowszymi metodami, zwłaszcza nieinwazyjnymi).

Ochrona zabytków archeologicznych

Ochrona zabytków archeologicznych jest w Polsce uregulowana przepisami *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* oraz pakietem odpowiednich aktów wykonawczych (rozporządzeń Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego).

Ochronę dziedzictwa archeologicznego (znajdującą się w gestii właściwej administracji państwowej i w części samorządowej) oraz określenie definicji zabytku archeologicznego i badań archeologicznych zapewniają w szczególności przepisy ww. *Ustawy...*:

Art.21. , pkt. 4

zabytek archeologiczny – zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;

Art.22. , pkt. 11

badania archeologiczne – działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;

Art.23. , ust. 1, pkt. 3

Ochronie i opiece podlegają bez względu na stan zachowania:

- 1) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
 - a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
 - b) cmentarzyskami,
 - c) relikdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Art.24. 1. 1a. Osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, która zamierza realizować:

- 1) roboty budowlane przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru lub objętym ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub znajdującym się w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków albo
 - 2) roboty ziemne lub dokonać zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego
- jest obowiązana, z zastrzeżeniem art. 82a ust. 1, pokryć koszty badań archeologicznych oraz ich dokumentacji, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków.

2. Zakres i rodzaj niezbędnych badań archeologicznych, o których mowa w ust. 1a, ustala wojewódzki konserwator zabytków w drodze decyzji, wyłącznie w takim zakresie, w jakim roboty budowlane albo roboty ziemne lub zmiana charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, zniszczą lub uszkodzą zabytek archeologiczny.

Art.25. 1. Kto, w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych, odkrył przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem, jest obowiązany:

- 1) wstrzymać wszelkie roboty mogące uszkodzić lub zniszczyć odkryty przedmiot;
- 2) zabezpieczyć, przy użyciu dostępnych środków, ten przedmiot i miejsce jego odkrycia;
- 3) niezwłocznie zawiadomić o tym właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta

2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) jest obowiązany niezwłocznie, nie dłużej niż w terminie 3 dni, przekazać wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków przyjęte zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1 pkt 3.

3. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany w terminie 5 dni od dnia przyjęcia zawiadomienia, o którym mowa w ust. 1 pkt 3 i ust. 2, dokonać oględzin odkrytego przedmiotu.

4. Jeżeli w terminie, określonym w ust. 3, wojewódzki konserwator zabytków nie dokona oględzin odkrytego przedmiotu, przerwane roboty mogą być kontynuowane.

5. Po dokonaniu oględzin odkrytego przedmiotu wojewódzki konserwator zabytków wydaje decyzję:

- 1) pozwalającą na kontynuację przerwanych robót, jeżeli odkryty przedmiot nie jest zabytkiem;
- 2) pozwalającą na kontynuację przerwanych robót, jeżeli odkryty przedmiot jest zabytkiem, a kontynuacja robót nie doprowadzi do jego zniszczenia lub uszkodzenia;
- 3) nakazującą dalsze wstrzymanie robót i przeprowadzenie, na koszt osoby fizycznej lub jednostki organizacyjnej finansującej te roboty, badań archeologicznych w niezbędnym zakresie.

6. Roboty nie mogą być wstrzymane na okres dłuższy niż miesiąc od dnia doręczenia decyzji, o której mowa w ust. 5 pkt 3.

7. Jeżeli w trakcie badań archeologicznych zostanie odkryty zabytek posiadający wyjątkową wartość, wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję o przedłużeniu okresu wstrzymania robót. Okres wstrzymania robót nie może być jednak dłuższy niż 6 miesięcy od dnia doręczenia decyzji, o której mowa w ust. 5 pkt 3.

8. Po zakończeniu badań archeologicznych, o których mowa w ust. 5 pkt 3, wojewódzki konserwator zabytków wydaje decyzję pozwalającą na kontynuację przerwanych robót.

9. W przypadku odkrycia przedmiotu, o którym mowa w ust. 1, z wyłączeniem zabytków archeologicznych, w sprawach własności i wynagrodzenia dla znalazcy tego przedmiotu stosuje się odpowiednio art. 189 Kodeksu cywilnego.

10. O odkryciu przedmiotu, o którym mowa w ust. 1, na polskich obszarach morskich należy niezwłocznie zawiadomić właściwego dyrektora urzędu morskiego. Przepisy ust. 1 pkt 1 i 2 i ust. 3–8 stosuje się odpowiednio.

Art.26. 1. Kto przypadkowo znalazł przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem archeologicznym, jest obowiązany, przy użyciu dostępnych środków, zabezpieczyć ten przedmiot i oznakować miejsce jego znalezienia oraz niezwłocznie zawiadomić o znalezieniu tego przedmiotu właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) jest obowiązany niezwłocznie, nie dłużej niż w terminie 3 dni, przekazać wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków przyjęte zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1.

3. W terminie 3 dni od dnia przyjęcia zawiadomienia, o którym mowa w ust. 1 i 2, wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany dokonać oględzin znalezionej przedmiotu i miejsca jego znalezienia oraz, w razie potrzeby, zorganizować badania archeologiczne.

4. O znalezieniu przedmiotu, o którym mowa w ust. 1, na polskich obszarach morskich należy niezwłocznie zawiadomić właściwego dyrektora urzędu morskiego.

Art.27. 1. Osobom, które odkryły bądź przypadkowo znalazły zabytek archeologiczny, przysługuje nagroda, jeżeli dopełniły one obowiązków określonych odpowiednio w art. 32 ust. 1 lub w art. 33 ust. 1.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do osób zajmujących się zawodowo badaniami archeologicznymi lub zatrudnionych w grupach zorganizowanych w celu prowadzenia takich badań.

3. Warunki i tryb przyznawania nagród określi, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, ustalając rodzaje nagród, źródła ich finansowania i wysokość nagród pieniężnych.

Art.28. 1. Przedmioty będące zabytkami archeologicznymi odkrytymi, przypadkowo znalezionymi albo pozyskanymi w wyniku badań archeologicznych, stanowią własność Skarbu Państwa.

2. Własność Skarbu Państwa stanowią również przedmioty będące zabytkami archeologicznymi, pozyskane w wyniku poszukiwań, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 12.

3. Miejsce przechowywania zabytków archeologicznych odkrytych, przypadkowo znalezionych albo pozyskanych w wyniku badań archeologicznych bądź poszukiwań, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 12, określa wojewódzki konserwator zabytków, przekazując je, w drodze decyzji, w depozyt muzeum lub innej jednostce organizacyjnej, za jej zgodą.

4. Przekazanie zabytków archeologicznych muzeum lub innej jednostce organizacyjnej może nastąpić w przypadku, gdy jednostka ta zapewni:

- 1) ich trwałe przechowanie;
- 2) przeprowadzenie inwentaryzacji i odpowiednich prac konserwatorskich;
- 3) udostępnianie tych zabytków w celach naukowych.

5. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję o cofnięciu oddania w depozyt zabytków archeologicznych, jeżeli muzeum lub inna jednostka organizacyjna nie zapewnia warunków, o których mowa w ust. 4.

6. Na wniosek dyrektora muzeum zabytki archeologiczne, będące w depozycie tego muzeum, mogą być przekazane na jego własność na podstawie decyzji wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Gminna ewidencja zabytków archeologicznych miasta Sieradz składa się z kart adresowych archeologicznych obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie miasta, zawierających następujące informacje o obiekcie:

- 1) Nazwa;
- 2) Czas powstania;
- 3) Dane adresowe;
- 4) Przynależność administracyjna;
- 5) Forma ochrony;
- 6) Mapka sytuacyjna w skali 1 : 25 000.

7. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT

Perspektywy rozwoju pod kątem wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego miasta – mocne i słabe strony oraz wynikające stąd szanse i zagrożenia dla ochrony środowiska kulturowego.

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
<p>Sięgająca wczesnego średniowiecza tradycja historyczna Sieradza jako stolicy księstwa, potem województwa I Rzeczypospolitej</p> <p>Zachowany historyczny układ urbanistyczny historycznego centrum Sieradza</p> <p>Dobrze zachowany cenny zespół zabytkowy Starego</p>	<p>Zły stan części obiektów zabytkowych</p> <p>Brak szerokich działań na rzecz umacniania tożsamości lokalnej</p>	<p>Rewitalizacja historycznego centrum Sieradza, w tym Wzgórza Zamkowego</p> <p>Wykorzystanie tradycji historycznej dla rozwoju tożsamości lokalnej oraz dla zwiększenia atrakcyjności turystycznej miasta</p> <p>Promocja walorów kulturowych i krajobrazowych miasta</p>	<p>Niebezpieczeństwo utraty obiektów zabytkowych</p> <p>Zagrożenie substancji zabytkowej podczas niewłaściwie przeprowadzanych remontów zabytkowych obiektów</p> <p>Zagrożenie wynikające</p>

<p>Miasta</p> <p>Cenne gotyckie kościoły: farny i poddominikański wraz z klasztorem</p> <p>Bliskość Łodzi</p> <p>Dobre skomunikowanie z Łodzią, Warszawą, i Wrocławiem</p>	<p>Zbyt słabe wykorzystanie walorów kulturowych dla rozwoju turystyki</p>	<p>Wykorzystanie środków europejskich dla rewitalizacji oraz promocji dziedzictwa kulturowego miasta</p> <p>Tworzenie programów finansowych umożliwiających właściwe zagospodarowanie niszczących obiektów zabytkowych</p> <p>Możliwość wykorzystania przepisów prawnych do poprawy stanu środowiska kulturowego</p> <p>Nastawienie na większą dbałość o przestrzeń publiczną, krajobraz, architekturę w celu podniesienia atrakcyjności turystycznej miasta</p>	<p>z braku systemu zachęt finansowych do podejmowania remontów i prac konserwatorskich w obiektach włączonych do ewidencji zabytków</p>
--	---	--	---

8. CELE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO NA LATA 2014-2018 DLA MIASTA SIERADZ

Zgodnie z przytoczonymi wyżej przepisami ustawowymi ochrona zabytków należy do zadań własnych gminy. Wiążące dla gminy są ustalenia w zakresie ochrony środowiska kulturowego wynikające z prawa lokalnego.

Ustalone poniżej priorytety, cele strategiczne i wynikające z nich cele operacyjne oraz kierunki działania wyznaczają politykę gminy w zakresie ochrony zabytków na lata 2014-2018.

5.1. PRIORYTETY I CELE STRATEGICZNE.

PRIORYTET 1. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania oraz poprawa stanu ładu przestrzennego w gminie i utrwalenie na podstawie tradycyjnego układu przestrzennego własnej tożsamości przestrzennej gminy

CEL STRATEGICZNY 1. Wykorzystanie środków prawnych i organizacyjnych dla zabezpieczenia obiektów zabytkowych

CEL STRATEGICZNY 2. Finansowanie działań na rzecz zachowania zabytków, w tym będących własnością miasta

CEL STRATEGICZNY 3. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych przeznaczonych na opiekę nad zabytkami

CEL STRATEGICZNY 4. Włączenie społeczności lokalnej w działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego

PRIORYTET 2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy pod kątem wykorzystania w tym celu dziedzictwa kulturowego; tworzenie miejsc pracy związanych z wykorzystaniem i ochroną zabytków

CEL STRATEGICZNY 5. Wyeksponowanie oraz promowanie dziedzictwa kulturowego gminy

CEL STRATEGICZNY 6. Tworzenie programów pobudzających przedsiębiorczość pod kątem wykorzystania walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego gminy

5.2. TABELA – CELE I DZIAŁANIA USTALONE W „PROGRAMIE OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA SIERADZ NA LATA 2014-2018” (WRAZ Z TERMINARZEM)

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	Działania	Terminarz Działań
CEL STRATEGICZNY 1. Wykorzystanie środków prawnych i organizacyjnych dla zabezpieczenia obiektów zabytkowych	CEL OPERACYJNY 1. Wykorzystanie instrumentów planistycznych i strategicznych jako instrumentu przyczyniającego się do poprawy ładu przestrzennego miasta oraz ochrony zabytków	Działanie 1. Wdrażanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	sukcesywnie
		Działanie 2. Realizacja i aktualizacja Programu Rewitalizacji Miasta Sieradz w zakresie odnowy i konserwacji obiektów zabytkowych	sukcesywnie
	CEL OPERACYJNY 2. Monitorowanie stanu zachowania zabytków oraz opracowanie programów jego poprawy	Działanie 3. Aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków	do września 2018 r.
		Działanie 4. Sporządzenie następnej edycji „Programu opieki nad zabytkami”	do września 2018 r.
		Działanie 5. Informowanie władz konserwatorskich o zagrożeniu budowli zabytkowych i ładu przestrzennego w gminie	stale
		Działanie 6. Sporządzenie sprawozdania z realizacji „Programu opieki nad zabytkami”	wrzesień 2016 r., wrzesień 2018 r.
	CEL OPERACYJNY 3. Objęcie ochroną prawną szczególnie wartościowych zabytków	Działanie 7. Współpraca przy opracowywaniu wniosków do Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wpisanie najcenniejszych zabytków do rejestru	sukcesywnie
CEL STRATEGICZNY 2. Finansowanie działań na rzecz zachowania zabytków, w tym tych, które są własnością gminy	CEL OPERACYJNY 4. Stworzenie dla właścicieli zabytków zachęt finansowych zmierzających do poprawy stanu zachowania obiektów	Działanie 8. Przyznawanie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy	do września 2016 r.

	zabytkowych	zabytkach wpisanych do rejestru zabytków położonych na obszarze miasta Sieradz (na podstawie uchwały Rady Miejskiej)	
		Działanie 9. Zwolnienie od podatku od nieruchomości właścicieli obiektów zabytkowych włączonych do Gminnej Ewidencji Zabytków, pod warunkiem utrzymywania ich w dobrym stanie, zgodnym z zaleceniami konserwatorskimi (na podstawie uchwały Rady Miejskiej)	do września 2015 r.
	CEL OPERACYJNY 5. Zachowanie oryginalnej substancji zabytkowej obiektów będących własnością gminy	Działanie 10. Remonty i restaurowanie obiektów zabytkowych będących własnością gminy, w sposób zgodny z zaleceniami konserwatorskimi	zgodnie z harmonogramem, który zostanie załączony do sprawozdań z realizacji „Programu opieki nad zabytkami” – wrzesień 2016 i wrzesień 2018
CEL STRATEGICZNY 3. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych przeznaczonych na opiekę nad zabytkami	CEL OPERACYJNY 6. Pomoc przy pozyskiwaniu środków budżetowych i unijnych przeznaczonych na remonty i restauracje obiektów zabytkowych	Działanie 11. Uzyskanie (w porozumieniu z właścicielami obiektów) dotacji z funduszy konserwatorskich, ministerialnych lub europejskich, przeznaczonych na remonty i restaurację zabytkowych obiektów	Sukcesywnie w oparciu o realizowane i projektowane projekty
CEL STRATEGICZNY 4. Włączenie społeczności lokalnej w działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego	CEL OPERACYJNY 7. Zwiększenie wiedzy i świadomości społecznej mieszkańców miasta nt. wagi kultywowania tradycji kulturowych regionu	Działanie 12. Wprowadzenie do programów szkolnych elementów wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym	do września 2016 r.
		Działanie 13. Wprowadzenie pracowników Urzędu Miasta, policji, nauczycieli, właścicieli nieruchomości zabytkowych w kwestie związane z dziedzictwem kulturowym miasta i koniecznością jego ochrony	Sukcesywnie w formie corocznych seminariów począwszy od 2015 r.
CEL STRATEGICZNY 5. Wyeksponowanie oraz promowanie dziedzictwa kulturowego miasta	CEL OPERACYJNY 8. Działania na rzecz estetyki krajobrazu kulturowego	Działanie 14. Dbałość o efektowny wygląd i odpowiednią aranżację przestrzeni publicznej w otoczeniu obiektów zabytkowych	sukcesywnie
	CEL OPERACYJNY 9. Promocja dziedzictwa kulturowego miasta	Działanie 15. Opracowanie przewodnika turystycznego ukazującego m.in. walory dziedzictwa kulturowego miasta	do września 2016 r.

		Działanie 16. Opublikowanie przewodnika na stronie internetowej miasta	do września 2016 r.
		Działanie 17. Opublikowanie przewodnika w wersji papierowej	do września 2017 r.
		Działanie 18. Wykorzystanie imprez masowych organizowanych w gminie oraz innych okazji budzących zainteresowanie mediów do promocji dziedzictwa kulturowego miasta	sukcesywnie
CEL STRATEGICZNY 6. Tworzenie programów pobudzających przedsiębiorczość pod kątem wykorzystania walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego miasta	CEL OPERACYJNY 10. Powiązanie aktywizacji gospodarczej miasta z zabezpieczeniem i renowacją obiektów zabytkowych	Działanie 19. Opracowanie programu wspierania przedsiębiorców wykorzystujących w swej działalności obiekty zabytkowe, a szczególnie projektów prowadzących do renowacji zaniedbanych obiektów zabytkowych	do września 2018 r.
	CEL OPERACYJNY 11. Promocja adaptacji obiektów zabytkowych na obiekty o funkcji turystycznej i usługowej	Działanie 20. Stworzenie projektu polegającego na zapoznaniu właścicieli zabytków z możliwościami rozwinięcia własnej działalności gospodarczej w oparciu o posiadane nieruchomości zabytkowe, w tym m.in. zespoły dworsko-parkowe	do września 2017 r.

5.3. FINANSOWANIE REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Realizacja „Programu opieki nad zabytkami” będzie wymagała działań prowadzonych przez pracowników Urzędu Miejskiego, a także ich finansowania przez Gminę, w szczególności:

DZIAŁANIA 9. – Przyznawanie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków położonych na obszarze miasta Sieradz (na podstawie uchwały Rady Miejskiej)

DZIAŁANIA 10. – Zwolnienie od podatku od nieruchomości właścicieli obiektów zabytkowych włączonych do Gminnej Ewidencji Zabytków, pod warunkiem utrzymywania ich w dobrym stanie, zgodnym z zaleceniami konserwatorskimi (na podstawie uchwały Rady Miejskiej)

DZIAŁANIA 11. – Remonty i restaurowanie obiektów zabytkowych będących własnością miasta, w sposób zgodny z zaleceniami konserwatorskimi

DZIAŁANIA 15. – Dbłość o efektowny wygląd i odpowiednią aranżację przestrzeni publicznej w otoczeniu obiektów zabytkowych

DZIAŁANIA 16. – Opracowanie przewodnika turystycznego ukazującego m.in. walory dziedzictwa kulturowego miasta

DZIAŁANIA 18. – Opublikowanie przewodnika w wersji papierowej

Szczegółowe określenie kwot wydatkowanych na realizację tych działań zostanie przedstawione w sprawozdaniach z realizacji zadań wynikających z „Programu opieki nad zabytkami dla miasta Sieradz”.

5.4. MONITORING REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Zgodnie z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wójt/burmistrz/prezydent ma obowiązek sporządzania, co dwa lata sprawozdań z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami i przedstawiania go do akceptacji przez Radę Gminy.

Wyniki osiągnięte przy realizacji Programu Opieki nad Zabytkami powinny być oceniane na podstawie stopnia realizacji działań wyszczególnionych powyżej.

5.5. INSTRUMENTARIUM GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

5.5.1. Instrumenty prawne:

- 1) przepisy ustawowe;
- 2) programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego;
- 3) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- 4) wynikające z przepisów ustawowych dokumenty wydawane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków;

5.5.2. Instrumenty koordynacji:

- 1) strategia rozwoju gminy;
- 2) plany rozwoju lokalnego;
- 3) programy rozwoju infrastruktury gminy;
- 4) programy ochrony środowiska przyrodniczego;
- 5) programy prac konserwatorskich;
- 6) studia i analizy, koncepcje;
- 7) plany rewitalizacji;
- 8) umowy i porozumienia;
- 9) kontrakty;
- 10) prowadzenie instytucji, w tym tworzenie podmiotów prawnych;
- 11) współpraca z wojewódzkim konserwatorem zabytków;
- 12) współpraca z sąsiednimi samorządami w celu wypracowania wspólnej polityki ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego;
- 13) współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi;
- 14) współpraca z diecezją w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami.

5.5.3. Instrumenty finansowe:

- 1) dotacje;

- 2) subwencje;
- 3) dofinansowania;
- 4) nagrody;
- 5) zachęty finansowe;
- 6) zbiórki społeczne;
- 7) programy operacyjne uwzględniające finansowanie z funduszy Wspólnoty Europejskiej.

5.5.4. Instrumenty społeczne:

- 1) pozyskanie poparcia społecznego na rzecz ochrony środowiska kulturowego;
- 2) edukacja kulturowa;
- 3) informacja nt. znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gminy;
- 4) współdziałanie z organizacjami społecznymi;

5.5.5. Instrumenty kontrolne:

- 1) monitoring stanu środowiska kulturowego;
- 2) aktualizacja bazy danych geodezji i gospodarki gruntami, infrastruktury technicznej, stanu zagospodarowania przestrzennego gminy, stanów technicznych obiektów zabytkowych, poziomu bezrobocia;

Uzasadnienie

Zgodnie ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym w zakresie zadań własnych gmina realizuje sprawy dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Ponadto zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, na Prezydencie Miasta spoczywa obowiązek sporządzenia przez gminę *Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami*. Program sporządza się na okres 4 lat i służyć ma poprawie stanu zachowania środowiska kulturowego. Ustala się w nim również rozwiązania organizacyjne, finansowe, jak również edukacyjne i wychowawcze, które mają doprowadzić do osiągnięcia tego celu. Program opracowano w oparciu o gminną ewidencję zabytków.

Zgodnie z art. 87 ust. 3 w/w ustawy program przyjmuje Rada Miasta, po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Wojewódzki Konserwator Zabytków Delegatura w Sieradzu pismem z dnia 17 października 2014 r. (znak: WUOZ-SI.5120.2.2014.ES) pozytywnie zaopiniował „Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Sieradz na lata 2014-2018”.

Program zgodnie z art. 87 ust. 4 zostanie ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego.